

07

Sto let je minilo, odkar se je rodil Vladimir Iljič Lenin, teoretik in revolucionar, človek, ki je stvarnost Marxovih idej uresničil v dejanju. Začel je dobo socialističnih revolucij, katerih nadaljevanje vodi v svetovni proces izgradnje socializma. Dogmatizem mu je bil tuj, zakaj človek, življenje, zgodovina se nikoli ne vračajo v iste pogoje — isto si tuacijo; vse teče naprej po znanih zakonitostih v novih pogojih. In to

OB 100-LETNICI ROJSTVA V. I. LENINA

pot brez dogme

situacijo je treba vedno znova proučevati in iskati rešitve. Zato poti, oblike in metode socialističnega gibanja ne morejo biti enake, ne morejo in ne smejo potekati po vnaprej pripravljenem kalupu. »Vsi narodi bodo prišli do socializma, to je neizbežno, ne bodo pa prišli vsi na isti način. Vsak narod bo prispeval kaj svojega v to ali ono obliko demokracije, v to ali ono varianto diktature, v ta ali oni tempo socialističnih preobrazb raznih strani družbenega življenja.

V TEJ ŠTEVILKI
Ne prehitvajmo časa
Tradicija, avtoriteta
in »Družina«
Dojemanje
in ustvarjanje
Narodnoosvobodilna
borba in naša
nacionalna zavest
Siti in lačni Slovenci
Okovje pedagoške
gimnazije
Periskop

Nič ni teoretično bolj klavrnno in politično bolj smešno, kakor v imenu zgodovinskega materializma slikati bodočnost v tem pogledu z enolično sivo barvo.« (Lenin, članek »O karikaturi marksizma«.)

Ruska oblika diktature proletariata in socialističnega razvoja ni edina ali v absolutnem smislu najboljša. Rasla je v specifičnih razmerah in družbenopolitičnih pogojih, kot je rasla naša revolucija, naša borba s stalinizmom, samoupravna in demokratična smer našega razvoja. Ne uporabljajmo in ne bomo uporabljali »črke«, marveč »duha« revolucije. »Naša družba se že dve desetletji giblje po poteh, ki naj odkrijejo nova socialistična razmerja na temeljih samoupravljanja in neposredne demokracije.« (Kommunist 30/1-1970)

Marksizmu je in bo tuje dogmatsko in šablonsko prenašanje gesel in metod namesto živega ustvarjalnega dela. Podobno se glase besede Ivana Cankarja: »Temeljna načela socializma in zadnji cilji njegovi so last vseh narodov, toda pota, ki vodijo do teh ciljev, si mora začrtati le vsak narod zase po svoji osebnosti, po svojih domačih gospodarskih, političnih in kulturnih razmerah.« (I. C. Zbrani spisi XIX. zv.)

Pomen Leninovih besed se je s časom spreminjal, vendar se nam vedno znova vrnjajo, uporabljamo jih sami, ko skušamo našim nasprotnikom povedati resnico o naši poti do popolne osvoboditve človeka. S. Gerič

Katedra

LETNIK X.
8. ŠT.
10. III. 1970
MARIBOR

1969/3915

IV 284 / 9
1969/70

nujnost sprememb zakona o štipendijah

Število subvencij nenehno raste, medtem ko število štipendij in posojil pada. To je bilo ugotovljeno in podkrepjeno s podatki na seji sveta združenja. Medtem ko subvencije deli iz sredstev izobraževalne skupnosti Slovenije združenje, dobivajo študentje kredite v glavnem iz republiških skladov, ki pa kljub temu letošnjo jesen niso bili izčrpani, še posebej kar se tiče posojil. Da bi bila ironija popolna, bodo subvencije najbrž v jeseni ukinjene. Razmišljanje o vzrokih ostajanja sredstev oziroma padanja družbene pomoči študentom, je člana sveta združenja pripeljalo v dilemo, ki pa je večkrat lažna. Vedno znova se namreč sprašujemo o vzrokih, zakaj so sredstva pri izobraževalni skupnosti ostala. Največkrat kot vzrok navajamo učni uspeh, da, tudi to, vendar je veliko več pomembnejših vzrokov. Tako formulirano vprašanje je namreč že v osnovi napačno in nasprotuje povečanju pomoči študentom in dijakom. Vprašanje bi morali zastaviti drugače: kako, po kakšnih kriterijih organizirati pomoč študentom in dijakom. Zakaj v bistvu gre za neurejene razmere na tem področju, ki se predvsem kažejo v neurejenem dotoku sredstev, različnim kriterijem pri dodeljevanju, različnim pogojem vračanja, skrajni anarhiji na področju ponudbe in povpraševanja za posamezne smeri študija itd. Zato je nujno spremeniti zakon o štipendijah predvsem pa vztrajati v doslednem uresničevanju sedanjega oziroma spremenjenega.

Objavljamo predlog sprememb in izpopolnitev, ki jih je izdelal IO ŠS ljubljanskih študentov. Prav bi bilo, da bi o njem povedali svoje mnenje tudi mariborski študentje.

1. Uveljaviti princip in sistem dogovarjanja o osnovah, merilih in postopkih za oblikovanje štipendij s posojili med dajalci štipendij, skupnost-

OBISK MADARSKIH STUDENTOV — Studentje pedagoške visoke šole iz Peesti-ja, so se med obiskom na PA, pogovarjali tudi s predstavniki mariborskih študentov
Foto: B. Cerin

jo študentov, izvršilno-političnih organov, družbenopolitičnih organov, družbenopolitičnih skupnosti, skupnostni izobraževanja in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami.

2. Uveljaviti princip in prakso usklajevanja gibanja višine štipendije oz. posojila v odnosu do porasta realnih življenjskih stroškov in povečanja realnih osebnih dohodkov posameznih kategorij prebivalstva.

3. Opredeliti osnove, merila in postopke za določila minimalne štipendije oziroma posojila.

Predlagane spremembe bi bistveno vplivale na spremembo sedanje nezadovoljive socialne in regionalne strukture študentov, družbenega statusa študentov oz. dijakov, družbenega položaja študija in izobraževalno vzgojnih ustanov in v neposredni perspektivi bi pozitivno vplivale na spremembe kritične izobrazbene strukture zaposlenih ljudi.

Osnutek sprememb in dopolnitev zakona je:

Katedra

Lista mariborskih študentov

Izdaja izvršni odbor študentske skupnosti MVZ

Katedra ureja uredniški odbor: BOJAN COKL, MARIJA FRANKOVIC, SLAVKO GERIC (ODGOVORNI UREDNIK), VLADIMIR GAJSEK, TONE JANSA, DAVORIN KRACUN, JURIJ KURE, JOZE MARINSEK (GLAVNI UREDNIK), IGOR PLOHL, BARBARA VIDIC, DUŠAN ZBASNIK, MARJAN ZMAVC (TEHNIČNI UREDNIK) IN DANICA INGOLČ-GODEC (LEKTOR).

Uredništvo in uprava: Ob parku 7, telefon 22-004.

Tekoči račun: 518-678-518

Nenaročnih slik in rokopisov ne vračamo

Cena izdava 50 par letna naročnina 10 din, za ustanove in podjetja 15 din)

Tisk: CP Mariborski tisk

V zakonu o štipendijah in posojilih za izobraževanje (Ur. l. SRS 6/67) se za 4. členom dodajo štirje novi členi.

4. a člen

Za usklajevanje materialnega položaja študentov in učencev z običnimi delitvenimi razmerji in principi se uvaja družbeno dogovarjanje med dajalci štipendij, skupnostmi študentov in učencev, družbenopolitičnimi skupnostmi ter izobraževalnimi skupnostmi in izobraževalno-vzgojnimi zavodi. Cilj dogovarjanja je zagotavljanje minimalnega standarda, enotnih osnov in kriterijev in podeljevanje štipendij in posojil.

Dogovor lahko zahtevajo s statuti ali splošnimi akti določeni organi katekole od organizacij iz prvega odstavka tega člena.

4. b člen

Dajalci štipendij so dolžni štipendije, posojila in druge dohodke, ki so jih dodelili učencem, študentom, povišati v skladu s poprečnim povečanjem svojih čistih osebnih dohodkov na temelju izračuna prejšnjega polletja. V začetku študijskega leta so dajalci štipendij dolžni povišati štipendije in posojila tudi v skladu s povečanjem poprečnih življenjskih stroškov v SRS v preteklem študijskem letu.

4. c člen

Za čimbolj dosledno usklajevanje štipendij in posojil z običnimi delitvenimi načeli in razmerji se lahko z zakonom določijo ukrepi za družbeno usmerjanje višine štipendij, posojil in vseh drugih dohodkov učencev in študentov.

4. d člen

1. Z družbenim dogovorom ali z aktom izvršnega sveta se določijo minimalne štipendije in posojila za posamezne stopnje izobraževanja pred začetkom vsakega študijskega leta. Minimalne štipendije in posojila se določijo v skladu s strukturo in obsegom poprečnih življenjskih stroškov študentov in njihovimi spremembami.

1. a varianta

Z družbenim dogovorom se določijo osnove in merila za oblikovanje minimuma štipendije oz. posojila za posamezne stopnje izobraževanja. Minimalne štipendije in posojila se določijo v skladu s strukturo in obsegom poprečnih življenjskih stroškov študentov in njihovimi spremembami.

Izvršni svet skupščine SRS pred začetkom vsakega študijskega leta v skladu z gibanjem poprečnih življenjskih stroškov revalorizira osnovo, po kateri se določajo minimalne štipendije oz. posojila.

2. Minimalne štipendije in posojila se izplačujejo iz družbenih skladov dajalcev štipendij. Če pa njihova sredstva ne zadoščajo za kritje minimalnih štipendij in posojil, se štipendije in posojila izplačajo kot to predvideva 3. in 4. člen zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev (Ur. l. SFRJ 26/68). Glede izplačevanja minimalnih štipendij in posojil se smiselno uporabljajo tudi določbe 7. in 10. člena zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev (Ur. l. SFRJ 6/65).

Slavko Gerič

skript primanjkuje

V sedanjem času, času velikega razmaha študija in njegovega propagiranja, niso za študij dovolj le velike in lepe zgradbe. Potrebni so tudi profesorji z obširnimi znanjem in kvalitetnim načinom podajanja snovi potrebno je še marsikaj drugega, kar naj pripomore k čim učinkovitejšemu vključevanju in pritegovanju študenta k študiju in doseganju določenih pozitivnih rezultatov.

K temu pa prav gotovo mnogo pripomorejo skripta, ki jih izdajajo posamezne šole, kajti naš knjižni trg še ni dovolj založen s potrebnim strokovnim materialom in po vseh izgledeh sodeč, v sedanjih razmerah še dolgo ne bo. In če pogledamo, kako so s skripti založene naše višje šole, vidimo naslednje: na VTS so skripta za okoli tretjino vseh predavanih predmetov, na VEKS je študentom na razpolago okoli 60 skript, na VPS je za dvajset predmetov 12 skript, na VAS so skripta za vse predmete, ker ni razpolago ostale literature, na PA so v prodaji le 3 skripta, iz ostalih predmetov si morajo slušatelji delati zapiske, oziroma je v programih za posamezne oddelke navedena literatura, katero naj bi pred izpitom preštudirali.

Iz podatkov sledi, da naj bi bilo skript, iz jzemo PA, na vseh višjih šolah dovolj. Takšna je groba slika, ki jo dobimo ob branju teh podatkov. Vendar, če podrobneje raziščemo, iz katerih predmetov so šole izdale skripta, pridemo do paradoksalnega rezultata. Skripta so v večini primerov le za manj pomembne predmete, za tiste, ki se navadno predavajo le pol semestra. Navedena literatura pa je za predmete, katerih predavanja tečejo skozi vse leto ali dalj. Lahko bi takoj iznašli izgovor, da mora pri teh predmetih imeti študent širšo osnovo in poglobljeno znanje. Vendar je verjetneje to, da morajo takšni zapiski

Razstava na VTS — Mednarodni klub prijateljstva je pripravil razstavo slikovnega materiala Foto: B. Cerin

doseči neko določeno kvaliteto raven strokovnosti, česar pa vsi profesorji najbrž niso sposobni narediti. Zapiski bi lahko »priromali« v roke kakšnemu strokovnjaku in utegnili bi priti do neugodnih situacij in zapletov. Nedvomno je ugodneje le predpisati literaturo ter se s tem otresti vseh skrbi, da bi izpostavljali svojo strokovnost širši kritiki.

Ali ne bi bilo mnogo ugodneje, da bi vsi profesorji izdali zapiske svojih predavanj, poleg pa navedli seznam ustrezne literature, katera naj bi študentom pripomogla k lažjemu razumevanju in še razširila njihovo strokovno obzorje? Da pa niti ne pomislimo tudi na izredne študente in njihove težave, ki jih imajo ob iskanju potrebne literature, kajti njim ni mogoče, da bi si na predavanjih delali zapiske.

J. M.

ne prehitajmo časa

»Univerza je nastala v času narodnega prebujenja. Z znanstvenega stališča danes ni narodne univerze — znanost je svetovna in — kot je delavec politično ekonomski produkt je naša želja uklinjanje študenta kot nacionalnega proizvoda.«

To so kratki izseki iz razprave, ki so mi rojili po glavi, ko sem pretekli teden zapušal pripravljani sestanek za deveti kongres zveze študentov Jugoslavije. V Ljubljani smo se sestali: člana beograjske in zagrebske univerzitetne študentske organizacije, izvršni odbor ljubljanske študentske skupnosti in predstavniki mariborskih študentov. Osnovno-izhodišče za razpravo je bilo gradivo zagrebskih študentov, kjer so pred kongresom izoblikovali svoj pogled na univerzo in znanost danes. Žal v Mariboru teh papirjev nismo dobili in smo tako lahko bili ves čas razgovora samo opazovalci. Našo molčečnost pa je narekovalo tudi to, da smo dopotovali v Ljubljano v prepričanju, da bomo navzoči skupaj izoblikovali stališča do vprašanj dela in odnosov v naši organizaciji, vzporedno s tem pa tudi posegli na področ-

je izobraževalnega sistema, še posebej vloge visokošolskih zavodov v naši družbi. Razprava pa se je ustavila samo pri tej zadnji navedbi: univerza — znanost — izobraževanje. Potrebnost razprave o življenju študentske skupnosti socialistične federativne republike Jugoslavije je bilo zanikano s tem, ker je to vprašanje

samo izvedeno iz izobraževalnega sistema in v svojih koreninah zajeto v razpravi o znanosti danes.

Povzel sem misli in bil prav presenečen. Reševanje vprašanja znanosti in univerze je rešitev vseh vprašanj, ki zanimajo študente. Tu ima svoje korenine materialni položaj, samouprava na zavodih itd. Zakaj so pred dvema letoma širom po Jugoslaviji študentje vihteli transparente? Res samo zaradi svojega slabega materialnega stanja, zaprašenih univerz...? Ali niso prevladovala gesla, ki so zahtevala, naj se prevetri vsa naša družba, naj se oblažijo razlike med revnimi in bogatimi, med razvitimi in nerazvitimi? Študentje smo pokazali, da nismo ujeti samo v vprašanja izobraževanja. Slovenski študentje smo sprejeli tudi nov koncept dela. Želeli smo, da nam omogoči ne samo sodelovanje v izobraževalnem procesu in reševanju svojih materialnih vprašanj. Družba naj sliši tudi naša stališča v obravnavanju problematike delavcev in kmetov. Na veliko smo pisali, da nečemo biti sindikalistični.

Nista minili niti dve leti in že smo visoko akademski. Spet bo moral zapihati pomladni veter in zadeti ob mirno akademsko lagodnost študentskih voditeljev in teoretikov. Tako kot osmi bo minil tudi deveti kongres ZŠJ. Visoko doneče (kar se da abstraktne) razprave, kup resolucij, nekaj pozdravnih pisem in nelagodni občutek ob slovesu. Republiške delegacije (da so republiške, je vključ temu, da je zna-

nost svetovna, osmi kongres lepo pokazal) bodo ugotavljale, da niso prišle prav do izraza in da bistvenega — svojih življenjskih vprašanj, ki se ne nanašajo samo na izobraževalni proces, sploh niso povedale. Danes verjetno ne bo po kongresu več tako razburljivo, če bo spet kakšna republika ustanovila svojo študentsko skupnost in razmišljala o potrebi sodelovanja v zvezni. No, bolj zanimivo bo spet, če se bo sočasno pojavila tudi želja po lastnem oblikovanju idejnosti v tej skupnosti.

S tem nizom misli sem hotel povedati samo to, da z akademskim razpravljanjem o izobraževanju in znanosti ne bomo danes odgovorili na vsa vprašanja, ki zanimajo študente. Ali pa? Če bomo gnali stvari dalje v tej smeri, da zaradi tega, ker je znanost svetovna, Slovenci sploh ne potrebujemo visokega šolstva, kot ga imamo danes. Pri nas naj ostane samo vzgoja v tistih smereh, ki imajo naše posebnosti. Slišal sem, da bi medicinci lahko študirali v Zagrebu, ker je šola boljša. Z malo domišljije lahko prenesem to še dalje na druga področja.

V Mariboru ni bilo nujno razpravljati o internacionalnosti znanosti. Lep kup študentov je študira v Gradcu.

Kongres je pred vrati. Vendar s časom nismo tako na tesnem, da se nanj ne bi mogli pripraviti. Pustimo, naj se razen naših že priznanih študentskih teoretikov oglasi še kdo drugi. Naj se oglase študentje.

Janez Svajncer

izadicija, avtoriteta in „družina“

Po malce premlačnem nastopanju z lastnimi načeli in koncepti, ki bi jih bilo sposobno zagovarjati občilo, kakršno je »Družina«, smo začeli verjeti v dogmatičnost in prozorno apologijo vere, tega slovenskega verskega lista. Stik z dejanskostjo, ki ga je uredništvo v smislu prilaganja vere, v smislu premoščitve nesoglasij in različnih stališč s predstavniki družbenopolitičnih skupnosti, prisiljeno iskati na vseh področjih duhovnega in fizičnega-političnega snovanja, je segel v prazno. Večjo praznino, kot nam jo obeta takšen verski list, si je nemogoče predstavljati. Seveda pa bi bilo nesmiselno iskati v teh vrsticah željo po večji angažiranosti lista, ki v kvaliteti pada in pada (kako daleč, tega ne vem), kajti ljudje, ki v veri ne vidijo nič drugega kot podrejanje človeških želja, interesov, njegove akcije in ciljev, ki v njej najdejo možnost zlo- slutne nevarnosti, so prisiljeni svoje miselne projekte usmeriti na marksistično-leninistični mlin.

Še posebej nas lahko revoltira način prezentiranja dogajanja, ki se odvija okoli ljudi. Medsebojno zaupanje, ki ga na vsak način skuša servirati v uvodniku tretje letošnje številke, pa postavlja na laž objektivnost poročanja našega največjega slovenskega dnevnika. Ko nepodpisani avtor opozarja z ogorčenim glasom na to, da se v naši praksi poraja želja za vlivanje znanosti v mlade glave, vidi v tem potencialno nevarnost za ustvarjanje pogojev za odmiranje religije. Kaj naj te besede pomenijo strah cerkvenih krogov? Strah pred dejstvom, da bo človek spoznal resnico, točneje rečeno, košček resnice? Tako se bo človek, mladi človek res-

nično osvestil! In če temu nasprotuje vesoljna cerkev, ki naj bi ji bila naloga vzdrževati duhovno kondicijo človeštva, ali ne pomeni to nasprotovanje lastnemu programu? Moti me to, da »program«, »način posodobljenja«, »prilaganje« cerkve ne vsebuje tudi možnosti mogoče spremenitve vsebine, podrejanja novoodkritemu in sprejemanju tega vaze. Popolnoma razumljivo je, da so izhodišča obeh »sil« v naši stvarnosti različna. Ni pa nujno potrebno, da so cilji, socialistični cilji sporna točka. Mislim, da tudi cerkev sama tu počasi doumeva, da si še vedno izpušča v črnih labirintih politizacije cerkvenega udejstvovanja.

Kot zasledimo v nadaljevanju, se v določenem krogu religioznih ljudi pojavlja misel, da je krivo političnega nasprotstva na verski podlagi, ki se včasih pojavi, ravno stališče, da naj se v izgradnji socialistične družbe istočasno vzpostavljajo pogoji za odmiranje religije. Dejstvo je, da avtor z vprašanjem, ali ni to družbeno škodljivo, namiguje na nespoštovanje naše ustave. Tukaj se pojavlja dilema, nekakšen razkol med pogojem in dejanjem. Kaj je primarno? Mislimo dialektično, zato nam to vprašanje, če vse motrimo v gibanju, spreminjanju, ne bo delalo preglavic. Dilema je smešna, konstruirana, zaigrana. Kot taka ne obstoji.

Zastoj se pisec spreneveda in »navižno« vprašuje, ali naj kristjani razumejo ustvarjanje pogojev za odmiranje religioznosti tako, da so povabljeni vsi verniki k svečanemu trenutku, »poslednji sodbi«, ko bodo lahko likvidirali sami sebe. Toliko demagogije je v tem, provokativno

zastavljenem vprašanju, da bi človek pomislil, kako teptan je vendar krog božjega kraljestva na zemlji. Uničenje neke oblike družbene zavesti nikakor ne more predstavljati likvidacijo človekovega bivanja. V primeru religije bi to dejanje, za katerega verjamemo, da nekoč zagotovo nastopi, pomenilo le jasnejšo usmeritev človeškega uma, njegovo pozitivno orientacijo, preusmeritev v življenjskost življenja.

Globoko pa prizadeva človeka želja (oprostam se, ker trgam sestavek »Za medsebojno zaupanje« po odstavkih. Mislim, da je ta način v spletu zajetih nejasnosti popolnoma utemeljen): »da bi se pozabile vse težnje, ki bi hotele našo družbo usmeriti v ustvarjanje pogojev za odmiranje religioznosti. Potem se bomo kristjani brez skrbi priključili tistemu prizadevanju, ki se zdi tudi marksistom bistveno: splošnemu dvigu človeštva.« (Cit. članek.) Toda kako bi bilo možno zapirati oči v napredni družbeni ureditvi, kakršna je naša, pred tako očitno in človekovemu razumu že dostopno resnico o materialnem obstoju tega, kar vidimo in čutimo in o zlagani eksistenci nečesa, kar predstavniki božjega kraljestva na zemlji samo »slutijo«, oziroma se v religioznih meditacijah zavedajo in dojemajo. V bistvu je tudi teza, da kristjani tudi sami ustvarjajo pogoje za uničenje ateizma, popolnoma zlagana in je ne moremo to-

lerirati. Resnica je, da kristjani s svojim delom, z ravnanjem v vsckdanjem življenju odvzemajo svoji religiozni zavesti delček za dečkom bilstva. To počasno, pa gotovo odmiranje bi lahko pojasnjevali z Marksovimi stavki, pa so stvari pregledne v tolikšni meri, da je to nepotrebno. In temu skuša cerkvena organizacija narediti konec. Teh postulatov se zaveda zelo majhen del vernikov. To je tudi v interesu cersve. Danes je že prišla do spoznanja, da vere ne smemo nikomur vsiljevati. Malce pozno sicer, toda spoznanje je tako okoreli organizaciji, ki se do sedaj ni mogla dovolj dobro prilagajati, prišlo kar prav.

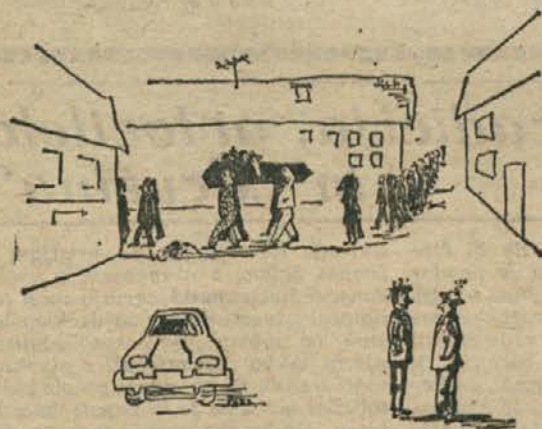
»Medsebojno zaupanje« dalje citira Henrija de Lubaca: »Krščanstvo je preobrazilo antični svet s tem, da ga je sprejelo vase.« Danes in jutri bo drugače: v končni fazi človekove razvojne poti, v kateri bo realiziral vse svoje humane smotre, bo takšna oblika družbene zavesti izgubila svojo vlogo. Vsak takšen premik pa terja tudi spremenbe. Nič ni večnega in nespremenljivega. Kar pa se spreminja, lahko tudi izgine. Zato lahko samo z veliko mero skepse prebiramo stavek: »Ni uničevala (cerkev), ampak preobrazala. Nikdar ni bila »zoper«, vedno je bila »za.« Mnogokrat bo cerkev morala »se bitti« »zoper«, sicer bo njena moč slabela, hiralala bo in strohnela.

Dušan Zbanič

hej, slovinci...

V navadi je, da smo si Slovenci sami sebi vzor, ko razmišljamo o lastnem in tujem sprejemanju enotnosti, racionalnosti in s tem uspešnosti. Koliko pa imamo pri tem dobronamernem nentendencioznem utemeljevanju resnično prav, pa nam povedo dogodki, ki smo jim priča vsak dan in ki mnogokrat ne govore naši trditvi v prid. Besede pa so še vedno samo besede. Največkrat jih ne slišijo tisti, ki bi jih morali. Slovenci imamo toliko lepih pregovorov (v stilu »v slogi je moč«), pa se jih tako neradi spomnimo takrat, ko bi nam v praksi pokazali jasnejšo, odprtejšo pot, ko bi lahko s skupnimi močmi nekaj resnično dosegli, tako pa smo priča delovanju razcepjenih, krhkih in nemočnih grupic, ki se le zaletavajo ob nekaj, smisla tega pa ne dojemajo in so ga tudi nesposobni dojeti, ker vidijo le svoje ozke koristi.

V mislih imam, poleg neštevilnih drugih primerov, danes prav posebno aktualne volitve v deželni in državni zbor, ki so bile v Avstriji. Kot je bilo pričakovati, so se sile v predvolilni kampanji pošteno pomerile. Tako je vojna vihra zajela tudi Slovence, ki sta jih zgodovinska nujna in pa prsti grabežljivega in nepravilnega plebiscita odtrgala od rodnega, slovenskega narodnostnega telesa in ki sedaj životarijo, upam, pa si trdit, da umirajo, v sosednji Avstriji. Konvencije in dogovori med obema vladama so vsaj teoretično zagotovili minimalne pravice Slovencev v Avstriji. K uresničevanju teh težanj naj bi pripomogli največ vladi obeh dežel, predvsem pa SR Slovenija in koroški Slovenci na ta način, da bi svojo nacionalno zavest, svojo pripadnost Sloveniji in svojo enotnost izpovedali in dokazovali povsod, kjerkoli bi živeli in delovali. Na žalost smo tukaj doživeli krepko razočaranje. Nihče izmed soudeležencev ni pokazal tistega razpoloženja in tiste akcije, ki smo jo pričakovali. Splet vzrokov in težav, ki so to povzročile, je zelo slikovit. Mahinacije v deželni vladi, vpliv avstrijskih nacionalistov, desnničarske in skrajno levičarske sile, pa tudi »rahlo« preplehko delovanje naših družbenopolitičnih

— Ti, kaj pa je Janeza pobralo?
— Povožil ga je socializem!

skupnosti in društev, ki naj bi utrjevala prijateljstvo in vezi s koroškimi Slovenci. Seveda so bili nameni in pa delo tako kontradiktorni, da se je postavilo vprašanje, čemu so ta društva potrebna. No, kakorkoli, enotnosti pri Slovencih v zamejstvu nismo dosegli. Zakaj? To je vprašanje, ki terja temeljit odgovor. Vzroki, ki so važni, pa vendarle potemnejši ob posledicah.

Prebirali smo lahko slovenske liste, ki izhajajo v Celovec in naj bi imeli vodilno vlogo pri orientiranju narodnostnega življenja Slovencev v Avstriji. Politični moment, v katerem ta glasila niso mogla ostati neprizadeta in niso mogla stoično prenašati družbenopolitičnega dogajanja, so zagotovo deželnozbornske in državnozbornske volitve. In tedaj smo bili priča dogodku, ki je pomenil postavljanje narodovih koristi v drugi plan, poudarjal pa je razredni družbi lastno strankarsko bitko. Ko sem spregovoril o slovenskih listih v Avstriji sem mislil na »Slovenski vestnik« in na »Naš tednik«. Obe strani imata verjetno isti cilj, vsaj na papirju, zagotoviti slo-

venski narodnostni manjšini čim več res oprtljivih pravic. Toda kam vodi njih razmišljanje? Slovenski vestnik se očitno boji premika na desno, ki bi ga povzročila morebitna zmaga ÖPV. Ta stranka do sedaj ni imela za težnje naših ljudi nikakršnega razumevanja. Prav zaradi tega pravi v uvodniku »Slovenski vestnik« takole: »Ali bomo okrepili tiste avstrijske sile v deželi in državi, ki se zavzemajo za mirno sožitje v deželi in preko njenih meja, ali pa bomo dali podporo onim nacionalističnim plastem, ki še vedno in zlasti v letošnjem letu uporabljajo stara gesla in stare metode proti naši narodnostni skupnosti.« Tukaj je dilema. Razlike med obema najmočnejšima strankama, socialistično stranko Avstrije in ÖPV, je očitna. Toda tisto, kar Slovenski vestnik v dokajšnji meri objektivno hvali in tisto, kar pri nasprotnikih graja, se diametralno sprevrže v sestavkih in politični orientaciji Našega tednika. Naš tednik je poln hvale, ko govori o obdobju, ko sta vladali Avstriji obe veliki stranki — SPÖ in ÖPV: Avstrija se je dvignila iz ruševin, prestala številne politične-gospodarske krize in dosegla zavirljiv ugled v Evropi. Govori tudi o ukrepih, ki jih je kasneje vladajoča stranka storila v slovensko dobrobit in zaključuje z besedami: »Če trezno presodimo razmere v državi in v dobri veri in zaupanju na dane besede, se bomo na volitvah odločili za ÖPV.«

Jasno je, da obe stranki, ki imata največ možnosti na volitvah, ne bosta storili enakih ukrepov naši manjšini v prid ali pa v škodo. Jasno je tudi, da Slovenci na Koroškem še zdaleč niso enotni. Jasno je tudi, da na tak način ne morejo pričakovati uspehov. Nekdo pa zna to dobro izkoristiti...

Dušan Zbašnik

zagrebški indeks je oblečen v trpežno usnje

Majhna je naša dežela, pa študent kljub temu ne ve dovolj o študentskem življenju v sosednjem mestu. Študentje tujih dežel so med seboj tesneje povezani, njihova stališča so enotnejša. Večsah dnevniki in tedniki prinašajo več zanimivosti o študentskem življenju kot naši študentski listi.

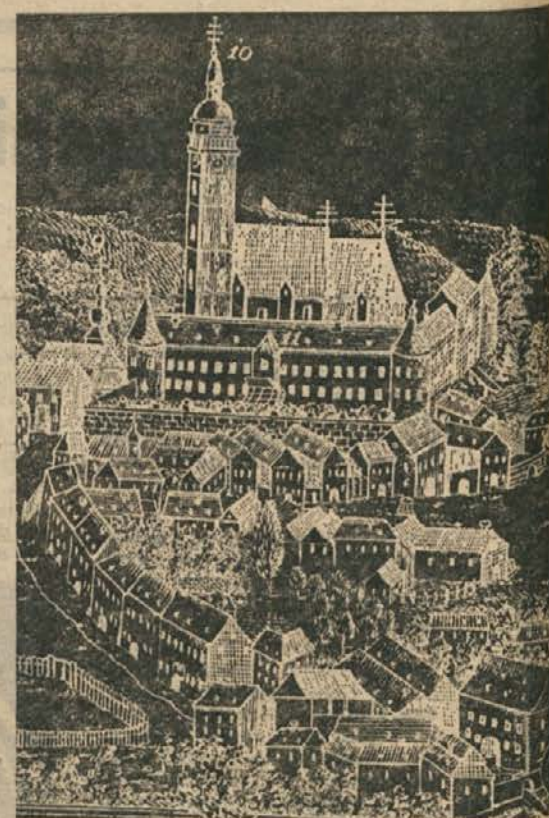
Mariborskega študenta loči od zagrebškega komajda nekaj čez sto kilometrov, kljub temu pa malo pozna življenje zagrebškega študenta (in obratno). Zavoljo dobre tradicije in svetovnega ugleda zagrebških fakultet ne bo odveč, če se za hip pomudim med zagrebškimi indeksi. Zagrebški indeks je oblečen v usnje, to pa zato, da laže kljubuje zunanjim vplivom in izpitni mrzlci.

Pričetek šolskega leta je v Zagrebu manj paničen kot v Mariboru, čeprav je znano, da kosi v menzi STUDENTSKEGA CENTRA na Savski 25 dnevno okrog 10.000 študentov.

Ceprav je struktura študentov dokaj razvejana (srečaš študente vseh republik, več pa jih je prišlo iz tujih držav, so pa zanimive tudi slovenske »stare bajte«, ki so prišle v Zagreb menda na rehabilitacijo) vlada med študenti večja sloga kot na slovenskih šolah. Dovolj je, da pride nebolgli bruc v STUDENTSKI CENTER, tam so mu pri pričri na voljo stari »asi«, ki poznajo priznane študentske sisteme in radi pomagajo. Pravijo, da so nekateri stari »asi« na fakultetah samo zato, da učijo mlade, kako je treba študirati, kako je treba pričrati — —.

Razumljivo je, da se stil, način in režim študija razlikujejo od mariborskega... Napačno je mišljenje, da je na zagrebških šolah več svobode. Nesmotna svoboda se lahko mašuje z negativno oceno, svoboda pa koristi le tistemu, ki jo zna sistematično izkoristiti. Tega se v Zagrebu zavedajo tudi bruci.

Za kulturno, zabavno, umetniško in športno življenje je odlično poskrbljeno. Resnemu študentu sicer ne preostane mnogo časa in ne more obiskati številnih študentskih prireditvev, vendar v prostih uricah nikoli ne sameva kot se, zaradi objektivnega mrtvila, to dogaja mariborskemu študentu.

Zagrebska gledališča nudijo študentu 50% popusta za predstave in je tedaj cena vstopnic vsakomur dostopna.

Odlično in pestro ter poceni razvedrilo najde študent v STUDENTSKEM CENTRU na Savski 25. Prav mikavni, pristrčni in rahlo razburljivi so vsakodnevni plesi v DISCO CLUBU, dalje izbrane gledališke predstave v KOMORNEM GLEDALIŠČU, v aktualnem študentskem gledališču I T D (tu trenutno igrajo delo sodobnega angleškega pisca Schisgala, L J U B A F, ki jo je režiral Relja Bašič in za režijo ter igro prejel posebno nagrado). ITD je zmeraj polno zaseden. Z delom LJUBAF pa nastopajo tudi v Beogradu, Sarajevu ter v drugih študentskih centrih.

V CENTRU so še čudovita galerija, knjižnica, knjigarna, papirnica, kjer je moč kupiti vse od svinčnika, do najbolj zahtevnih skript. Ob sobotah in nedeljah so posebni študentski plesi tudi v manjših naseljih, v CVJETNEM in SAREN-GRADSKEM naselju itd. ... Poleg tega imajo na fakultetah še svoje klube, ki so odprti dnevno od 17. do 20. ure in kjer dobiš, poleg dnevnega časopisja ter revij, tudi prigrizek. V klubih je tudi TV, tenis, šah in drugi športni rekviziti. Prehrambene razmere v CENTRU so vzorno urejene. V menzi, ki dela kar na treh linijah, je moč dobiti izdatne in zmeraj sveže obroke, kosilo po 3,50 in večerjo po 2,00 dinarja. Stanarina v študentskih naseljih znaša 85,00 dinarjev, kar ni mnogo, če upoštevamo sodobno urejene prostore.

Uradni statistični popreček štipendije znaša 250,00 dinarjev. (Ampak statistike so relativne, saj mi je študent strojništva povedal, da prejema 1300,00 dinarjev štipendije.)

Četudi je treba kredit pozneje deloma vračati, je med študenti več zanimanja za kredite kot za štipendije. Tako ima namreč diplomant bolj proste roke pri izbiri delodajalca.

Na fakulteti za STROJNIŠTVO IN BRODOGRADNJO prejema kredit 284 študentov, kar znese 78.276,40, če je popreček na študenta 277,00 dinarjev. Vprašanje kredita je odvisno od doseženega uspeha.

M. R. ZGORNJE BESEDE MOČNO VZBUJAJO ŽELJE, DA BI TUDI V MARIBORU ZACELI AKTIVNO MISLITI NA ORGANIZIRANJE GRADNJE STUDENTSKIH KLUBSKIH, ZABAVNIH REKREACIJSKIH OBJEKTOV, KJER BO MOČ SPROSTITI TELO IN DUHA. ŽAL SMO V OBDOBJU, KI JE PRETEKLO OD USTANOVITVE PRVE VIŠJE ŠOLE V MARIBORU, TOREJ DESET LET, PRIČA NEURESNIČENEGA BESEDICENJA, KI PA NE DA NIKAKRŠNEGA JAMSTVA, DA SE BODO UKREPI V TEJ SMERI BISTVENO IZBOLJŠALI ODLOČNA AKCIJA, KI BI POVEZALA VSE ZINTERESIRANE ŠOLE, BI ZAGOTOVO DOSEGLA CILJ.

UREDNIŠTVO

Starček nam je povedal med drugim tudi to; da je pred leti kmetoval na nekaj več kot treh hektarjih zemlje. Sedaj obdeluje samo troci. Vprašuje se, kaj je st...

Kje? V Sloveniji, republiki kontrastov — republiki sitih in lačnih Slovencev. V časopisih smo lahko prebrali zveneč naslov — letni osebni dohodek enak evropskemu poprečju.

Foto: Stojan Kerbler

Kje je ta naš evropski standard? Zakaj ne bi enkrat napisali: Pri nas umirajo ljudje od lakote. Tu ni Biafra. Pri nas danes ni vojne in 25 let je minilo odkar so utihnile puške v na-

ših gozdovih. Ali so pozabljeni ideali tistih, ki jih ni več med nami? Kaj je za te ostarele in bolne ljudi storila družba? Prenehajmo s slepomišenjem. Dajmo hrano lačnim. Pošljimo z vsakega banketa lačnim in umirajočim štruco kruha — črnega — rženega!

V kratkem bomo verjetno spet sprožili kakšno akcijo za nabiranje sredstev za gradnjo kakšnega spomenika. Zberimo denar, da bomo ohranili življenja ostarelih in bolnih in s tem bomo postavili sebi in naši skupnosti najlepši spomenik.

B. Cerin

so se nam zarežale v ušesa njegove besede, ki jih obhajamo dobesedno tako. Nam je dejal: »Živ ne morem v grob, vsaj ubijte me prosim, če mi že ne morete pomagati...«

S CUNJAMI ZAMAŠENE RAZPOKE NA VRATIH

Z zimo nista prišla samo sneg in mraz, ampak se je po oddaljenih zaselkih pričela plaziti smrt. Na Kozjanskem sta v bedi in revščini umrla od lakote in bolezni zakonca in tudi v drugih oddaljenih hišah so od pomanjkanja pričeli umirati ostareli ljudje. Umirali so ljudje, ostareli in nezmožni za delo. Tiho in brez moči, da bi vsemu svetu razkričali krivico, ki jih je pahnila v smrt. Sneg je naletal in umrl je človek — socialistični človek, nosilec boljše in lepše prihodnosti celotnega človeštva.

Res?

O nujnosti socialnih diferenciacij in razlik

Socialne razlike v naši družbi so dejstvo. To moramo vzeti kot izhodišče za vsako debato. Danes obstaja o problemu socialne diferenciacije vsaj dvoje skoraj diametralno nasprotnih stališč, vendar je značilno, da se zagovorniki obojih prištevajo med »leve«, napredne, socialistične sile naše družbe. Prej dokaj blede nakazan konglomerat nejasnosti okoli socialnih neenakosti se je z reformo, t.j. z borbo za dvig produktivnosti dela, za smotnejše gospodarjenje in doslednejše upoštevanje tržnih zakonitosti, postavil v zelo ostri luči. Simplificirano povedano, vidijo eni v obstoju, reproduciranju ali celo povečevanju socialnih razlik v naši družbi, ki se imenuje socialistična, izvor nestabilnosti in nevarnosti za nadaljni proces razvoja socialističnih družbenih odnosov, medtem ko drugi trdijo, da so te razlike nujne, da so objektivna posledica načela delitve po delu in tržnih zakonitosti. Preden damo prav enim ali drugim, moramo narediti kratek skok na področje semantike in opredeliti pojme, s katerimi operiramo.

Prvič, potrebno je razlikovati med pojmom »socialne razlike« in »socialne diferenciacije«. Prav tako je treba ločiti med pozitivno in negativno diferenciacijo, med diferenciacijo, ki izvira iz objektivnih pogojev in med tako, ki je posledica subjektivnih vzrokov.

Socialna diferenciacija pomeni takšno družbeno razslojevanje, ki na kakršenkoli način ločuje družbene razrede, sloje in posameznike. Ljudje se diferencirajo po npr. ekonomskih vidikih, svetovnonazorskih, inteligentnih itd. Primaren pomen ima seveda ekonomski faktor, kajti prav ta povzroča »socialne razlike« (in sensu strictu). Očitno je, da ni nujno, da bi imele socialne razlike kot direkten vzrok socialno diferenciacijo oziroma da socialne razlike povzročajo vedno ločevanje v družbi.

Drugič: Socialne razlike so na tej stopnji razvoja družbe nujnost, ker izvirajo iz stopnje razvoja produktivnih sil, načela delitve po delu in tržnih zakonitosti. Se več: takšne razlike so temelj in potreben pogoj za stabilne odnose med člani naše družbene skupnosti, ki se je odločila za socialistično tržno gospodarstvo. Pozitivna diferenciacija sodi med temeljne imperativne reforme, če izvira iz načela delitve po delu, če pa izvira npr. iz monopolnega položaja na tržišču, iz socialne pripadnosti ali teritorialnega porekla, pa je negativna in se moramo proti njej boriti z vsemi silami. Kajti s tem, da dopuščamo, da nastajajo razlike zaradi prilaščanja rezultatov tujega dela, mimo načel reforme, se neupravičeno

preliva narodni dohodek in postaja materialna podlaga politične moči nekaterih grupacij, ki so nasprotne socialističnemu razvoju. Po drugi strani pa izziva pri kategorijah ljudi s podpoprečnimi dohodki revolt nad ekscesi, ki je povsem upravičen in progresiven.

Določene delovne organizacije npr. pobirajo na trgu sorazmerno večji dohodek, kot pa jim dejansko pripada po delu in vloženi sredstvih (delitev na trgu). Ta ekstraprofit ni rezultat njihovega dela, oni so ga samo pobrali, realizirali. Nesmiselno bi bilo tem podjetjem sedaj odvzeti ta dohodek, ker bi s tem zanikali tržne principe. Treba je s sistemskimi rešitvami onemogočiti, da bi do tega prišlo, če pa že pride, da se naj čimmanj tega denarja porabi za osebne dohodke in čimveč za razširjeno reprodukcijo, ker le takrat lahko zagovarjamo neko družbeno upravičenost takega stanja.

Revolt ljudi zaradi »negativne diferenciacije« (ki ne izvira iz načela delitve po delu) pa je včasih bolj boj proti samim principom kršenja socialistične morale in pravičnosti, kajti ti »ekscesi« npr. pri delitvi OD ne predstavljajo — objektivno gledano — družbeno eksplozivne situacije. Zanimive so npr. ugotovitve, da če bi limitirali maksimum OD v SFRJ na 2000 din mesečno in če bi presežek zasegli, bi dobili (za marec 1969) le 61,3 milj. din. In če bi ta znesek razdelili med ostale zaposlene, bi imeli ti le za 17,90 din višji mesečni OD. Če dalje ta znesek (61,3 milj.) primerjamo s celotnimi investicijami v letu 1969, predstavlja le 1,4% le-teh. Sledi, da bi neprimerno več izgubili, če bi tako ravnali, kajti s tem bi destimulirali močno kategorijo populacije za večjo produktivnost dela, višjo izobrazbo, boljše kvaliteto dela itd.

Rešitev je v objektiviziranju meril za delitev po delu, ki bodo povzročila zmanjševanje razponov v OD, ki niso nastali z objektivnim vrednotenjem rezultatov dela, ampak po subjektivni oceni ali pa kot posledica stihije na tržišču. Prav tako je treba začeti proces zviševanja o merilih in OD. Uresničiti je treba dosledno in objektivno informiranje o merilih in višini OD v delovnih organizacijah, da bi s tem čimbolj izključili delovanje subjektivnih faktorjev pri realizaciji načela »vsakemu po njegovem delu.«

Pri zdravstvu, šolstvu, otroškem varstvu itd., pa je treba uveljaviti načelo delitve »po potrebah«, ker na današnji stopnji razvoja materialne baze družbe, princip »po delu« v tej dejavnosti odpove. To bomo uresničili le s proletarsko solidarnostjo, ki pa je ne smemo pojmovati le kot dobrodelno akcijo, ampak bolj in predvsem kot izraz ekonomsko-socialne integralnosti in odvisnosti udeležencev procesa združenega dela.

Ostro pa je treba obračunati z vsemi privatno-lastninskimi ekscesi pri prilaščanju sadov tujega dela, ki povzročajo neupravičeno bogatenje, negativno socialno diferenciacijo, ki se reproducira in pogloblja in se kaže v revščini in neznanju določenih socialnih kategorij. Te kategorije so tako že ob startu zaznamovane in se ta njihova neenakopravnost in »odrinjenost« v življenju le še pogloblja. Na drugi strani pa stoje vase zaprte grupe, ki ob izviri ekonomskih in političnih moči oblačijo in vedrijo mimo samoupravnih norm, vse seveda regularno, zakonito, skrito pod plaščem tehnokracije, strokovnosti, samoupravnosti itd.

Vojko Urbančič

OBVESTILO BRALCEM!

Ugotovili smo, da večina bralcev še ni poravnala naročnine za šolsko leto 1967/68. Zato vse cenjene bralce, ki naročnine za preteklo šolsko leto še niso plačali, vljudno prosimo, da le-te čimprej poravnajo. Imamo namreč še nekatere obveznosti iz preteklega šolskega leta, ki jih moramo poravnati. Znova vam bomo poslali poštne položnice. Prosimo vas, da našo prošnjo z razumevanjem sprejmete.

Uredništvo

dojemanje ali ustvarjanje

(Pogovor s predsednikom Zveze kulturnih delavcev v Mariboru in direktorjem Centra za glasbeno vzgojo, profesorjem Vladom Golobom o nekaterih vprašanih glasbenih ustvarjalnosti in dojemanja)

Ali je sodobni svet v svoji urejeni strukturi povzel nekatere tradicionalne oblike klasičnih stvaritev, vsaj v glasbenem razporejanju stavkov, not, tem, notranje organiziranosti? Ni povzel? Ne glede na Adriana Leverkühna, Schönberga, Prokofjeva, Stravinskoga, dandanes pa Messiana, Stockhausna, Bouleza in druge, stoji glasba kot posebna umetniška prvina pred resnico in programom. Pravzaprav se giblje, valovi, vzporeja med usesom in zvokom-glasom svojevrstni psihološki učinek, ki ne more biti dokazljiv. Zakaj eno je gotovo: z nastankom glasbe se je rodila najsubtilnejša kultura človeka. Človek je z glasbo postal nosilec brezpredmetnega čutenja, celo mišljenja. Z dvigom v sakralne višave se je z glasbo in po glasbi utelesil. Glasba je, bi lahko rekli, semantika glasu, ki je kombiniran, strukturiran in oblikovan po instrumentu. Živi instrument glasbe (petje, mrmranje) je usklajen z naravno dejanskostjo, je mimesis, prilikovanje naravi. Od te bistvene točke, se pravi, petja in instrumentiranja, pa je odvisno svobodno ustvarjanje, veselje, trpkost zavest...

VAG: Tovariš Golob, kdaj ste se začeli ukvarjati z glasbo, kdaj ste posegli na območje kulturnega življenja?

VG: V naši družini smo mnogo muzicirali, peli in igrali, pa sem bil tako že v najzgodnejši mladosti »okužen« z glasbo. Če razumem kulturo v širokem smislu besede, tedaj je bil moj nadaljnji korak v glasbo v tem, da sem se že s petnajstim leti vključil v majhen ansambel, ki je igral le zato, da so se drugi zabavali. V partizanih, kjer sem bil član kulturniške ekipe, sem pa morda najgloblje doživel, kako potrebna je kultura slehernemu človeku in kako pomembno vlogo ima v družbi.

VAG: Ali je torej glasba kot oblika umetnosti zgolj čustvene narave ali pa se uvršča hkrati v zavestno miselni tok? Zakaj v enem obdobju prevlada ravno ena vrsta glasbe, ki izhaja iz čisto konstituirane glasbene tradicije? Kje in kakšen je današnji položaj glasbenih ustvarjalcev?

VG: Glasba vpliva predvsem na človekov čustveni svet, ga vzpodbuja in sprošča; oblike, v katerih se glasba pojavlja, torej skladbe, so na svoj način urejene tako ali drugače, več ali manj, in od tega, kako so notranje urejene je tudi odvisno, kako ureja glasba človekov notranji svet, kar se seveda lahko odraža na zunanji.

VAG: Kako pa bi se naj odražala? Kot plemenitost ali kot ekstaza?

VG: Znano je, da na primer med gojenci glasbenih šol ni pojavov mladinskega kriminala, kar dokazuje učinkovito in pozitivno urejanje glasbe in njen vpliv na človeka, kot pravi že srbski pregovor: Ko peva, zlo ne misli. Manj pa je znano, sicer znanstveno dognano dejstvo, da dviguje študij glasbe tudi inteligenčno stopnjo in sposobnost mladega človeka. Drugotnega pomena je, ali se človek tega zaveda, ali torej vključuje glasbo v svoj zavestno miselni tok. Gotovo pa je človek, ki se zaveda kvalitet glasbene umetnosti, duhovno bogatejši in življenjsko odpornejši, če zaide v tegobe in bridkosti, ki pač niso nikomur prihranjene. Zategadelj se spleta poglobiti v glasbeno umetnost in jo tudi zavestno, miselno dojemati, saj se s tem odkriva tisočero zakladov, ki jih je človeštvo nabralo v tisočletjih, predvsem v zadnjem poltisočletju.

VAG: A kje so korenite, to je radikalne povezave med obdobji, kako lahko učinkujejo obdobja drugo proti drugemu?

VG: Tako posameznik kot družba morata razrešiti eno osnovnih vprašanj v glasbi: — odnos med lahkotnejšo glasbo za vsakodnevno rabo, torej profano glasbo in med

povzdignjeno, zahtevnejšo, sakralno glasbo, ki od nekada tvorita dialektično protislovje skozi vso glasbeno kulturo. Oba nasprotna pola sta enovita, se celo dopolnjujeta, vendar morata biti v pravem sorazmerju. Danes je pa povzdignjena glasbena umetnost skoraj izolirana, dostopna premajhnemu številu ljudi, medtem ko industrijsko »fabricirana« profana glasba dobesedno preplavlja družbo preko radia, televizije in z gramofonskimi ploščami.

VAG: Da, tega so krive razmere množičnosti, množične kulture in komunikacije, ki se vrivajo v ospredje bolj kot uspeh, kot pa...
VG: ... Ni stvar v tem, da bi se naj borili proti profani glasbi različnih oblik, načrtno bi bilo treba doseči boljše razmerje in ne dopustiti, da bi ena stran zadušila drugo. Prav zanimiv pa je pojav v današnjem svetu, da je eden izmed najznačilnejših predstavnikov povzdignjene glasbene umetnosti v ospredju: Johann Sebastian Bach, glasbeni genij, ki je že skoro četrt tisočletja mrtev postaja glasbeni idol vse večjega števila mladih ljudi. Ali ne bi tudi v Mariboru ustanovili Bachov klub?

VAG: Kakšne perspektive bi se predvidevali za razvojni koncept glasbenega, pa tudi kulturnega življenja v Mariboru in Sloveniji? In mladina, študentje?

VG: Maribor mora doseči kot glavni republiški paracenter svojo politično, gospodarsko in kulturno veljavo v Sloveniji. Okrepiti moramo naš orkester, izboljšati opero, oživiti Mariborsko filharmonijo, podpreti dejavnost Glasbene mladine in Koncertne poslovalnice, predvsem pa doseči, da bo zlasti mladi človek v Mariboru čim tesneje povezan z našim skupnim glasbenim življenjem.

CHRISTINA MONICA CERNA

načini molčanja

(DVE VRSTI MOLČANJA)
VSEKAKOR OBSTOJA NEIZGOVORLJIVO.
TO SE POKAŽE, TO JE MISTIČNO.

WITTGENSTEIN

V homerskih časih se je junak smel praznično pogostiti in kljub golemu prihodu je postal oblečen in je mogel sedeti ob kralju, da je poslušalec pripovedoval o svoji genealogiji in o svojih doživetjih. Odisejevi spevi so hvalno veličanje človekove biti, in ker je Odisejo pel verjetno en pevec, lahko bravec spozna, kako bistven je bil govor v tej družbi.

Kafka pa kot tip človeka, ki je nekje v toku stoletij izgubil svojo samoosveščeno, pokaže bravcu to približno tako kot pacient analitiku svoj strah pred govorom, pred najvišjim izraznim sredstvom človeka. V svoji obnovi o Odisejevem potovanju Sirene več ne pojejo:

»Sedaj pa imajo Sirene še strašnejše orožje kot petje, namreč svoje molčanje. To se sicer ni zgodilo, a morebiti bi se dalo kar misliti, da se je bil kdo rešil pred njihovim petjem, pred njihovim molčanjem pa prav gotovo ne.«

Vprašanje, ki se je tukaj pojavilo, se glasi: zaradi česa je govor izgubil svojo težino in vitalnost v dveh tisočletjih, tako da dandanašnji molčanje dosti več »pove« kot besede? Da bi odgovorili na to temeljno vprašanje, in če bi hoteli dobiti perspektivo, bi morali najprej opisati Kafkovo predniko in čas.

In da bi vendarle jasneje predstavili Kafkov čas, moramo poudariti nekatere pridrške. Poseben napredek tega časa je bil nedvomno začetek psihoanalize. Ko je Thomas Mann imel govor ob priložnosti Freudovega sedemdesetega rojstnega dne, je menil, da je razmerje psihoanalize do književnosti bližje kot pa do znanosti. Danes ne moremo več ignorirati psihoanalize v literarni kritiki.

Kafkov in Freudov svetovni sistem sta drug z drugim primerljiva. Oba sta otroka skupnega obdobja. Kafkov židovski rod, prav tako tudi Freudovo in Marxovo pokolenje predčirajo stanje tu-biti.

OB IZIDU KAFKOVEGA ROMANA AMERIKA

pregled kulturnih prireditev v letu 1970

V tem letu si bomo lahko ogledali veliko zanimivih in raznolikih prireditev, ki jih bodo pripravile posamezne kulturne ustanove.

Tako bo Pokrajinski muzej v Mariboru pripravil zanimivo razstavo »Baročne vezenine«, ki bo predvidoma spomladi. Za jesen pa bodo pripravili razstavo »Baročna glasbila«. V letu 1971 pa bodo organizirali tehnično zelo zahtevno razstavo »Zlatarstvo na slovenskem Stajerskem«. Vse razstave bodo prirejene v okvirju festivala baročne glasbe.

Verjetno največ razstav pa bodo priredili v salonu Rotovž. Organizirati nameravajo razstavo društva likovnih oblikovalcev Slovenije, ki bo že v mesecu marcu.

Za prihodnje mesece pa pripravljajo razstave Hermana Gvardjančiča in Borisa Jesiha, II. razstavo likovnikov (amaterjev), I. mednarodno razstavo umetniške fotografije.

je. Pripravili bodo tudi vsi izmenjalnih razstav kot so z Moravsko Ostravo, Lindanom in Eisenstadtom. V avgustu bosta gostovala W. Little Smith in Claes Thell iz Švedske. Za zaključek tega leta pa si bomo lahko ogledali razstavo, ki jo bodo pripravili profesorji in študenti pedagoške akademije.

V malem salonu Rotovž pa bodo gostovali tuji umetniki. Prvi nam bo predstavil svoja dela Apollonio Zvest iz Trsta. Iz Graza bosta gostovala Renate Schwarzbauer in Viktor Unger. Ni smemo pa pozabiti na Jožeta Tisnikarja, ki bo že v aprilu razstavljal v Rotovžu. Med zelo zanimive likovne razstave spada razstava treh osnovnih šol »Tone Cufar« iz Ljubljane, Jesenic in Maribora. Pododbor Društva slovenskih pisateljev bo ponovno priredil že tradicionalno srečanje pisateljev na gradu Stenzenberg. Pododbor sodelujočih pisatelji iz zamejstva, predvsem iz Koroške. V načrtu za to leto imajo udeležitve posameznih pisateljev na osnovnih šolah ob podelitvah bralnih značk (Prežihove, Ingoličeve). S prireditvijo »Kurirček« pa nameravajo postaviti dan JLA.

Ne smemo pa pozabiti, da ima pododbor stalne stike z založbami. Tako bo izšla prika pesmi Vladimirja Gajška z naslovom »Dežela mečev« pri CZ. Tudi Janez Svajncer bo pri založbi Obzorja izdelal delo z naslovom »Klop v zelenem«.

Se vnaprej bodo razvijali stike z Bagdalom, društvom pisateljev iz Kruševca in s pisatelji iz Novega Sada, ki bodo ponovno pripravili tradicionalne Zmajeve igre. Se vnaprej pa bodo člani pododbora sodelovali s časniki, revijami, radiom in televizijo. Koncertna poslovalnica namerava v tem letu pripraviti 10 abonmajskih koncertov. Noviteta bodo komorni koncerti (izven abonmaja) v viteški dvorani, ki je dobila novo centralno gretje.

Na prireditvah bodo sodelovali znani tuji in domači umetniki: Aldo Ciccolini (pianist), Igor Ozim, Marjan Lipovšek, Stjepan Radič (klavir) in dr. Ze ta mesec (25. febr.) bo nastopila zagrebška filharmonija s svojim izbranim sporedom. Kot gost pa bo spomladi nastopila češka Filharmonija, tudi z izbranim sporedom.

Skrčeni baročni ansambel Collegium musicum bo častil znano domačo umetnico Ivo Novšak-Houškovu.

Poleg znanstvenega dela, katerim se ukvarja Umetnostna galerija, bo pripravila razstavo domačih umetnikov v prostorih VEKS, medicinske šole in v galeriji v Radencih. V Mariboru stopa v ospredje razstava Riharda Jakopiča. Ker zaradi obnovitvenih del niso mogli prirediti razstave že lani, jo bodo realizirali na dva dela, ki pa med seboj ne bosta nobeno nasprotje. Najprej si bomo ogledali Jakopičeva dela iz našega ožjega območja t.j. predvsem risbe, ki ponazarjajo njegovo osebnost (seveda v slovenskem merilu).

Drugi del pa bo zajemal tematiko vpliva Jakopičevih del na slovensko umetniško ustvarjanje. Ob koncu leta pa bodo priredili jubilejno razstavo ob 50. letnici I. slovenske razstave, ki je bila 1920. leta.

M. Vrančičar

komaj do srednjih vej

Peter Aleksander Ustinov slovenski publik ni neznan, saj smo ga doslej že imeli priliko spoznati predvsem kot filmskega igralca in tudi kot gledališkega ustvarjalca. Najbolj znane doslej na Slovenskem uprizorjene njegove komedije so »Ljubezem štirih polkovnikov«, »Trohi, kakor hočeš« in »Romanovu in Juliji«. V svojih komedijah se je lotil različnih aktualnih tem današnjega časa, ki jih obravnava na dokaj preprost komičen a vendar satiričen in ironičen način. Vse te značilnosti ima tudi v mariborskem gledališču uprizorjena komedija »Komaj do srednjih vej«.

V njej opisuje porajanje in razvoj danes tako perečega in med mladino aktualnega spora med generacijama. In prav zaradi tega, ker Ustinov v delu obravnava ta spor v Britaniji z njegovimi svojstvenimi problemi, ki so nam delno tuji, igra postane še bolj komična in včasih preide v pravo burko (s tem nočem zniževati nivo kvalitete dela samega). Če je Ustinov hotel z njo povedati še kaj drugega, mu to v njej najbrž ni uspelo. Kajti komedija nima kakršnihkoli posebnih globokoumno izraženih misli in je zanimiva predvsem s stališča komedijske obdelave moralnih in svetovnonazorskih pogledov na življenje in svet, v katerem se trenutno nahajamo.

Nosilec glavnih idej nasprotja med generacijama so stari upokojeni general sir Mallaleieu Fitzbutress ter trojica mladih ljudi — sin Robert, hči Judy in družinsko au pair dekle iz Nizozemske Helga. Ze takoj v začetku doživi general hudo preizkušnjo svojega nazora. Vrnil se je namreč domov iz Malaje, kjer se je štiri leta boril proti tamkajšnjim upornikom. Doma se nenadoma znajde med mladimi, sredi njihovega življenja in zanj povsem novimi idejami. Da bi se v tej situaciji nekako našel, se odpravi v hotel na razmišljanje. Spozna, da se pravzaprav vsi skladajo v eni najbistvenejših točk in ta je: želijo si odkritega izražanja resnice in svojih pogledov na svet ter odkrivanja resnice bistva celotnega človekovega bivanja. Sledi paradoks avtorja — general se obleče v hipija, si oprta kitaro, čeprav nanjo ne zna igrati ter odide na slavo s svojimi vojnimi tovariši.

Vendar svet, sredi katerega smo se tako nenadoma znašli še zdaleč ni tako preprost, kakor morda izgleda na prvi pogled. Zvrsti se še niz različnih, za današnji čas perečih problemov; okvirno spoznamo življenje razuzdane generalove hčere Judy, ki je sredi svojega mladostnega veselja nenadoma »staknila« otroka za očetovstvo katerega zaradi množice možnih kandidatov sama ne ve, potem je tu Robert, ki ga vse bolj nenačujna ljubosumnost zaradi svoje ljubice Lesley. V tem trenutku pa se ta »družinski« spopad generacij sprevrže v nasprotno smer. Judy in Robert si zaželita mirnega zakonskega življenja, stari general pa si želi svobodnega in sproščenega življenja, nasprotnega tisti togi salonski tradicionalnosti, v kateri je živel do sedaj. Pravzaprav že tukaj doživi mlada generacija poraz zaradi svojega mnogokrat načelnega in apriornega nasprotovanja starejši generaciji. General pa je prilagodil svoje mišljenje, ter ga okreplil z modrostjo izkušencea — in zmagaja je bila njegova. Potrditev pravilnosti svoje poti je našel v mnogih posnemovalcih dežele Britanske, katero je zajel val navdušenja — »vsem je ugajalo plezanje na drevesa«. To pa še ni vse, kar doživimo in s čimer nas avtor seznanja. Med vse te boje besed in idej je Ustinov vpletel še hinavščino in laž, s katero posebej ljubi generalova žena, njen ljubček Brown in vikar. Prav ti na zunanji predstavljajo utelešeno družabno in etično normo, stebre britanske družbe.

Avtor do konca ne prizna nobene izmed posameznih idej za popolnoma pravilno in dokončno veljavno, vendar lahko smatramo generala za najnaprednejšega in morda celo za najpravičnejšega sodnika današnjega življenja. To modrost je Ustinov zajel v simbol o drevesu, o katerem general pravi: »...lepo drevo je čudež sorazmerja... in smisel za sorazmerje je njegov dar njegovim prebivalcem... Ljudje in njihovi problemi so, gledani z drevesa, okleščeni do pravih mer, medtem ko je nebo videti čudno domače in dosegljivo...« In na koncu razmišljanja še generalova misel, da je višina drevesa le v našem duhu: »...zlezemo lahko še tako visoko, zmeraj prilazemo komaj do srednjih vej.« Do te višine spoznanja je general tudi prilazil.

Kar se razgibanosti dogajanja v prostoru tiče, je delo napisano mizascensko zelo togo. Vse dogajanje se odvija v enem samem prostoru — v generalovi sprejemnici. In prav zaradi tega se posebej pridejo do izraza oderske kreacije posameznih igralcev. Lik generala je dokaj kvalitetno predstavil Arnold Tovornik, iz igre pa izstopa lik otroško naivnega dekleta Helge, ki jo je upodobila Sonja Blaževa. Skoda je le, da včasih zaide v nekoliko patetično otlačanje, sicer pa je svojo nalogo odlično opravila. Ostali sodelujoči so še: Angela Jankova (Lady Fitzbutress), Robert (Ivo Leskovec), Lesley (Ivo Pavalec), Judy (Breda Pugljeva), Brown (Janez Klasinc), Vikar (Boris Brunčko)

in Basil Utterwood (Stanko Potisk). Režiserju Dušanu Jovanoviču je uspelo vnesti mnogo življenja in razgibanosti v ta ozek mizascenski prostor in združiti dogajanje v zaključeno celoto. Le v nekaterih primerih so režijski posegi malce izstopali in ovirali lahkotno razvijanje dejanja. To delo Petra Ustinova bi lahko imenovali tudi farsa, saj se med komičnostjo vpleta doberšen del satiričnih osti, čeprav ves čas čutimo predvsem težnjo po komičnosti. Naj jo imenujemo kakorkoli, njena vrednost je vendarle ta, da nas seznanja z določenimi problemi, nas vzdrami in opozarja.

Jože Marinšek

VLADIMIR A. GAJŠEK:

beograd, 28. 9. 1969,
ob 11,30

Kako je krožila moja koža po beograjskem nebu s sinčijim glasom, kovina in guma sta trkali na tišino.

neukročeno nebo z desetimi belimi zastavami je zabliskalo. po naključju sem končal z mrzlim zajtrkom.

Klopi v dolgih vrstah, razpotegnjene čez zlato iz Blianea, ali sladka jezerska voda; v marmor sem stekel poželenje.

Neprespane oči, kot predrt most med nebom in zemljo.

Lahko bi videl kako je krožila moja koža po beograjskem nebu. Sem kaj dobil? Sem dobro igral?

2. utopični in močni dnevi so podobni oblakom in veletrgovinam: zakonski pari stopajo z nebotičnikov in poklanjajo črna srca vojaškim organizacijam. utopični in šibki dnevi so govorniki

na postaji, v poštni čakalnici: za vse je dovolj svobodnih pristopov. kakor marmornati golobi stojijo pred stojnicami mrke žene: ne vidijo več vrto, kjer igrajo na tisoč klavirjev. ne slišijo cepelinov.

siti in lačni slovinci

IGO TRATNIK: MESTO-VAS

... Pred kratkim sem imel priložnost poslušati eminentnega slovenskega politika, ki je, ne da bi trenil z očmi, mirno trdil, da slovenski kmet zadnja leta sploh ni več tisto, kar si mislimo o njem. Da je zdaj to uspešen gospodarstvenik, ki se je prilagodljivo vključil v tržno gospodarstvo, da konje nadomešča s kmetijskimi stroji (ki mu nadomeščajo seveda tudi pobegle sinove, hčere in deklet), da ima avto »v hlevu«, na strehi televizijsko anteno... Ne bom trdil, da takih »primerkov« pri nas ni, toda posploševanje izjem nam lahko neprijetno zamegli obzorja. Savinjska dolina je na žalost samo ena in še zelo majhna površ vseh (in še tista »blaginja« v pesmi) ci je prišla naprej zato, ker se rima s »Savinja« in šele nato zaradi pesniškega pomena, neprijetno bolj razsečen pa je »slovenski vzhod« od Slovenskih goric čez Haloze in Kozjansko, vse do Bele in Suhe krajine.

Ne bi opisoval, kaj sem videl in doživel na našem popotovanju po »slovenskem vzhodu«, saj sem prepričan, da bodo to moji kolegi in sopotniki napravili bolj prepričljivo. Pa tudi zato ne bi, ker se mi je preveč vsadil v srce prizor, ko sem prišel v podeželsko šolo in sem poleg krede in krpe od vseh »modernih učnih pripomočkov« opazil samo porumenelo maršalovo fotografijo in že zdavnaj zaustavljeno uro na hodniku. Prav tako ne bi znal popisati svojih občutkov ob pogledu na male razcepčke (nikar ne mislite, da sem pred kratkim bral Dickensa), ki ob srečanju z »gospodom« (saj so videli, da nisem duhovnik, torej sem še bolj »od daleč« in nevaren) niso upali dvigniti pogleda z razdrapanih tal učilnice. Saj menda ni treba povedati (ali pa?), da niti eden v številnem razredu ni imel na nogah čevljev. — Turistični romantik: »Fantastično! Ni lepšega na svetu od hoje z bosimi nogami po rosnih travnikih!« Prav tako si ne bi upal opisati obraza od dela in otrok postarane kmetice, ko sem jo vprašal, ali je kdaj pri svoji bajti brez vodovoda (oh, da, zdaj je »že veliko boljše«, ko so pred meseci končno dočakali elektriko) in podobnih »osnov civilizacije« že videla župana ali morda poslanca ali vsaj majčkenega občinskega odbornika. In kljub takim in podobnim vprašanjem je bila na dnu srca prav gotovo prepričana, da sem prišel zavoljo novih davkov.

Ko sem prišel domov, sem se na veliko pripravljaj, da bom zvesto opisal »meščanom«, kaj se dogaja »malce venkaj« po tej »razviti« in v Evropo zroč Sloveniji. Ko pa sem za poskušnjo temu ali onemu »meščanu« skušal ustno posredovati svoje vtise in sem pri tem opazil prizanesljive smehljaje (saj nekaj so že verjeli, vsaj zaradi spodobnosti) in »neopazno« pogledovanje na uro (veš, nujen opravek imam), se mi je »neplansko« posvetilo, da je lahko opisanje kmečke revščine, ali kakorkoli jo že imenujemo, navsezadnje le prvi korak, ki bo sam na sebi pomenil le malo več kot nič, če ne pride za njim drugi, tretji...

Tako se je primerilo, da se je ost mojega opazovanja obrnila prav v drugo skrajnost od kmečke revščine: v »mesto« — odločujoče in vsemogočno — z vso njegovo moderno miselnostjo vred. Tega »meščana« — odločujočega in vsemogočnega — je treba prisiliti, da bo za trenutek pozabil v svetovni trg, na devizne transakcije, na nočno življenje, na svinjarijo, ker komunalna družba ne deluje tako kot v Londonu, na neodpušljivo napako otroške vzgojiteljice, ker njegovemu edinku v otroškem vrteu ni izkazala dolžne pozornosti, na... Prisiliti ga je treba, da bo začel misliti s svojo glavo o »gospodarsko docela naravnih in opravičljivih pojavih«, kot so izseljevanje v tujino, odnosi med najvišjimi in najnižjimi osebnimi dohodki, težave pri uspešnem kaznovanju (prej seveda ugotavljanju krivde) gospodarskih kriminalcev... (ne bi rad utrujal z naštevanjem). Na kratko: prisiliti ga je treba, da bo mislil kot družbeno bitje tudi takrat, ko bo prešteval tisočake v svoji denarnici. Kdor bi me rad izbral za »tarčo«, ima zdaj vsakakor idealno priložnost, da me obsodi za propagatorja uravnilovke. Ne bo me prizadelo, ker sem le privrženec fizikalnih zakonitosti, ki jih na primer gosnica

»življenjsko« pametno obvlada: natančno ve, da mora najprej potegniti zadek k sebi, če se hoče z glavo stegniti naprej, in nato ponavlja isto »modrost« znova in znova. Pravimo, da se gosnica premika. Naprej seveda.

SLAVKO GLIHA:
KMETOV APEL SOCIALIZMU

... Na vasi so se nam nakopičile socialne in gospodarske težave, ki jih navadno poimenujemo s »problemi kmetijstva«. Vendar je to napačno. Obe vrsti težav bi morali točno razpoznavati in tudi ukrepi za njihovo reševanje bi morali biti diferencirani. Eno je, če se kmečka družina na dvohektarskem posestvu le stežka preživlja, drugo pa je, če kmetija z 10 ali 15 hektarji ne daje zadovoljivega dohodka. Gospodarstvo brez delovnih moči, z ostarelimi ljudmi, je socialna težava in skrb družbe in ne prelom kmetijstva. Napre-

grajske ali šišenske občine z več milijoni osebnih dohodkov nekaj prispevali za tiste na Kozjanskem, ki dosegajo le sto ali dvesto starih tisočakov na leto, pa se ravno tako trudijo dan za dnem in je njihova dežela naša dežela? S tem pa smo že povedali, da bi to morali biti republiški skladi, ki bi povezovali občinske. Nekaj denarja bi dobili skladi tudi s prodajo zemljišč ali z najemninami. Vendar bi tu prav gotovo bili potrebni dolgoročni krediti.

Seveda smo se vse premalo pomudili pri vprašanju manjših (podružničnih) industrijskih obratov v odročnejših, pretežno agrarnih predelih; to bo nujno, pa če naši gospodarstveniki danes temu še tako ugovarjajo. To potrjujejo tudi izkušnje v Avstriji, Švici in drugih deželah in navsezadnje tudi pri nas obrati »Iskre«. Saj obstoječe stanovanjske zgradbe tudi pomenijo narodno bogastvo, opustele pokrajine si pa v prid turizma in narodnega vprašanja tudi ne moremo privoščiti. Če družba ni sposobna občutiti teh vprašanj, potem ostane le eno: ali sploh potrebujemo kmetijstvo? Tako se pa še v nobeni deželi niso vprašali. In ko danes izbiramo kraj za Cankarjev spomenik, imejmo v mislih njegove ideje in želje.

Tabela 1: Prebivalstvo SR Slovenije po območjih razvitosti

Področja:	Površina (v %)	Število prebivalstva			
		1948	1953	1961	1969
Močno nerazvita	7,5	138.418	139.498	131.971	131.262
Ostala nerazvita	26,5	308.231	314.096	311.023	315.539
Skupaj nerazvita	34,0	446.649	453.594	442.994	446.801
Srednje razvita	47,2	492.597	514.930	530.818	549.927
Močno razvita	18,8	499.954	535.963	617.711	703.857
Skupaj: SRS	100,0	1.439.200	1.504.427	1.591.523	1.700.635

Področja:	Število priseljencev v letih 1958 do 1967	Selitveni saldo v letih 1958 do 1967	Naravni prirastek prebivalstva:		Gostota obljudenosti na 1 km ²		Rast 1948-1963
			število	na 1000 prebiv.	1948	1968	
Močno nerazvita	27.312	-11.972	9.457	6,5	91	87	95
Ostala nerazvita	52.361	-20.163	23.550	6,9	57	59	103
Skupaj nerazvita	79.673	-32.135	33.307	6,8	65	65	100
Srednje razvita	119.477	-12.657	46.362	7,9	52	58	112
Močno razvita	301.568	+70.713	60.699	8,6	132	185	140
Skupaj: SRS	491.718	+25.921	140.368	7,9	71	84	118

dek kmetijstva pa je čisto gospodarsko vprašanje, povezano z večanjem produktivnosti, ekonomičnosti in donosnosti. Seveda so znani tudi taki ukrepi, s katerimi pripomoremo hkratnemu reševanju obeh vprašanj.

Kot primer lahko navedemo avstrijski zakon o izboljševanju agrarne strukture. Ta zakon je ustanovil zemljiški sklad, ki se oblikuje z nakupi zemljišč, ki so v določenih območjih naprodaj. Zbrana zemljišča pridejo ob zloženih in aronda-cijskih postopkih v zemljiško maso; ta se deli interesentom, ki imajo od nje največ koristi oziroma se s tem njihova posest poveča. Seveda so na voljo krediti. Podobne primere poznamo tudi iz Vojvodine, kjer so družbena posestva prevzela zemljo ostarelih kmetov, njim pa izplačujejo znosno rento oziroma štipendirajo njihovo mladino.

... Lahko torej sklepamo, da bo deagrarizacija še hitrejša, posebno če bodo zanjo ugodne razmere. 100.000 delovnih moči bi v kmetijstvu popolnoma zadostovalo, če bi razvoj spremljale učinkovite spremembe v agrarni strukturi. Razmere so dokaj zrele oziroma si želimo, da bi bile vsako leto bolj. Kakšno perspektivo ima ob takšnih tendencah zakon o zemljiškem maksimumu, nam je jasno. Čim dlje bo trajala njegova veljavnost, tem bolj dvomljive so perspektive našega kmetijstva. Osrednjim slovenskim kmetijskim znanstvenim in upravnim ustanovam bi morali zaupati nalogo, naj izdelajo program za izboljšanje agrarne strukture in za to potrebne zakonske osnutke. Sedaj sicer delamo koncept razvoja kmetijstva, vendar nam še vedno ni jasno, ali bo znanost postavljala okvire agrarni politiki ali narobe.

... Kje torej dobiti za zameno za njihova zemljišča dovolj denarja za njihovo zdravstveno in pokojninsko zavarovanje? Tam, kjer ga lahko najlaže pogrešamo. Davek na osebni dohodek je v fiskalni politiki prav gotovo lahko orodje grobe socialne izravnave. Zakaj ne bi občani beži-

MILAN NATEK, DIALOGI št. 1 1970

USTVARITI MORAMO POGOJE ZA AKTIVIRANJE VSEH PROIZVODNIH FAKTORJEV
Odlomek iz razprave, ki jo je za študentsko javno tribuno o nerazvitih območjih pripravil Zdravko Praznik.

Položaj Maribora kot najmočnejšega središča severovzhodne Slovenije je prav gotovo specifičen glede na ostale aglomeracije v Sloveniji. Maribor ima pravzaprav samo ožje jedro, da sem konkretno, statistično jedro mesta je razmeroma dobro razvito, čeprav je tu zopet prisotna zelo enostranska struktura. Na drugi strani je pa vsa bližnja in daljna okolica v glavnem nerazvita. Prav ta enostranska struktura Maribora ne omogoča ustrezne akumulacije in pa sposobnosti, kot bi ga zaledje, ki je okrog Maribora zahtevalo. Na drugi strani pa to nerazvito zaledje zopet negativno vpliva na hitrejši razvoj samega mesta, kar je mislim prav ugotovil tov. Kolarič, ko je pripovedoval o situaciji kakršna je v svetu. Slična situacija velja pravzaprav v večji ali manjši meri tudi za druga središča v naši regiji. Razumljivo je, da je povsem drugačna situacija in položaj mest, ki so obkroženi za razvitejšimi predeli, ki so med seboj dobro povezana, kajti s tem se medsebojno dopolnjujejo in drug drugemu povečujejo ritem. Na drugi strani pa je še ugodnejša situacija, kjer je koncentrirana trgovina, kapital. Posledica takega stanja je dejstvo, da je ta regija, če jo upoštevamo kot severovzhodno slovensko regijo na dnu lestvice razvitosti, to se pravi, da je pomurska regija na zadnjem 13. mestu po izračunih instituta za ekonomske raziskave v Ljubljani. Mariborska regija je bila pred leti na zelo visokem klinu v lestvici, danes je na 9. mestu, se pravi na spodnji polovici, koroška je uvrščena nekoliko bolj, na 5. metu. Vendar je značilen zanjo razmeroma nizek in upadajoč ritem gospodarskega razvoja. Zelo težko je pove- (Nadaljevanje na 9. strani)

...V času potrošništva postajamo mlačni in utrujeni. Večkrat nimamo tistih, ki bi namesto nas nadaljevali boj. Kdove, kolikokrat smo slišali parole: »Nehajti že s partizanščino!« Radijsko oddajo »Se pomnite tovariši« so poimenovali v »Uspavalni prašek za podeželje«. Slovenci kremeniti smo postali »prehlajeni predmet zgodovine«, domovino pa so zreducirali v košček naribanega sira. Vem o partizanu, ki so ga bivši belogardisti prisilili, da je v gostilni polizal njihove pljunke, potem pa je odšel domov in se v svoji največji stiski obesil. Neki nemški turist je vtaknil čik v usta talca v Begunjah in z malokalibrsko pištolo dvakrat ustrelil v kip talke v sadovnjaku med grobovi. Neki belogardist je vpričo vseh pogrebeev pljunil na krsto bivšega partizana in olajšano zini. »Samo da si crknil!« Potem se je našel nekdo, ki mu je socializem dal vse in v pamfletu »Slovenska apokalipsa« zliil polno golido gnojnice na našo revolucijo ter proglasil partizane za tolovaje v žargonu, istovetno z belogardističnim in Göbelsovim slovarjem psov.

Morali bi zamižati in zapreti usta, ko so se z vednostjo oblasti po naši domovini kot turisti pojavili bivši vojni zločinci in belogardisti, organizatorji. Demokracijo so tisti, ki smo jih vrgli z oblasti, zdaj razumeli tako kot palico, s katero v imenu demokracije tolčejo vse in vsakogar. Zganili so se tudi kulturni uradniki in kritiki, ki so kot jalove ženske, ki govore o porodih in preroki neizrekljivega napovedali, da je pisanje o narodnoosvobodilnem boju izčrpana in nezanimiva tema. Osemindeset avtorjev z deli na temo NOB so položili na tehtnico in odtehtala sta jih dva modernistična pesnika.

In porodila se je nova teorija: Naš politični položaj je treba presojeti od nulte situacije naprej, če se izrazim v jeziku, za katerega bi vsekakor potrebovali tolmača.

Medtem ko sem pisal trilogijo, so mi očitali, da mitologiziram partizanski boj, da so bojne scene in likvidacije preveč naturalistične in opisane brez potrebe, hkrati pa, da bo to Ernobela slikanica in podobno. Pa pustimo to. Raje soočimo naš medvojni revolucionarni

tone svetina

narodno osvobodilna borba in naša nacionalna zavest

kdor ne ljubi svojega naroda, ne more ljubiti drugih – TITO

žar in predanost z današnjo mizerijo, ki jo kdove iz kakšnih razlogov producirajo nekateri, med njimi so tudi takšni ki imajo celo rdeče knjižice. Zaskrbljenost nad narodovo usodo je iznenada prišla iz naših meja. Toda tudi v našem časopisju smo zasledili, da je v nevarnosti živo jedro naroda, da smo se znašli v razcepju med razglašeni načeli neke politike in ustvarjalnim duhom naroda. Začeli so iskati daljno in nebeško stran našega mesta. In našli: POT BREZ IZBIRE: »MI, KI DANES NIMAMO PEVCA, KI BI NAM KAZAL POT...«

Kako ganljivo in tragično! Ubogi Slovenci! Kje je rešilni pas zdaj, ko stojimo na robu prepada, pod katerim valovi zelena praznina nič? Kje je Mesija?

Tudi Kajuhova »Slovenska pesem« je po petindvajsetih letih našla svojo inačico. Poslušajmo Kajuha: »Samo milijon nas je, milijon umirajočih med mrličii...« in odmev: »Samo milijon nas je, milijon slovenskih riti (ostali delajo na nemškem) in ker smo riti ni nikogar sram...« in naprej... »na stopili so časi, ko ni več mogoče opevati domovine... domovina so tisti, ki drže domovino za vrat...«

Ne sodim, samo vprašujem se,

od kod vzroki za takšna občutja?

Danes se nekateri vprašujejo, če smo ravnali prav, ko smo razglasili v svojih mislih in čustvih Avstrijo za tujo, sovražno, protislovensko, raznarodovalno državo, ko smo menili da se lahko izognemo družbi, ki je razdeljena na razredne plasti, na razrede, na elito in čredo? Ali se nismo s tem, ko smo se tako temeljito odbili od Avstrije, odbili od svoje tisočletne (glede na narodno zavest potencialne, glede na način življenja povsem realne) zgodovine: od svoje zibelke in usode; od Evrope?

Razpravljati danes, če smo leta 1918 ravnali prav, ko smo sledili klicu Ivana Cankarja in pustili Avstrijo v njenem lastnem dreku je najbrž odveč. Petdeset let življenja v skupnosti jugoslovanskih narodov je nespodbito dejstvo. Pa premislimo nekaj o tem odstavku: »Dovolj nam je mrtvih herojev, dovolj mučencev, KI SO PADLI ZA TISTO, ČESAR NI, potrebni so nam tisti, ki živijo za tisto, kar je in kar realno bo.« Ne vem, na koga je to naslovljeno. Poznam pa jih dovolj, ki si že med vojno in revolucijo nismo nikdar predstavljali poveljnega časa kot Indijo Koromandijo, v kateri bi nam same letele v usta pečene piške.

Vsem tistim, ki mislijo, kot sem prej povedal pa bi dejal: Mrtvih se ne da še enkrat ubiti! Tisti, ki so padli za domovino, bodo živeli večno. Ti pa, ki se oglašajo iz zakotja, bodo potonili v pozabo kot muhe enodnevnice, ko se zvrtničijo v vodo. Čeprav se nekateri trudijo, da bi pozabili in pokopali mrtve, le-ti vstajajo sami, kajti kri ni voda in njihovo seme klije skozi in mimo »nulte situacije«. Neki mislec je dejal: ČE SE IMAJO SEDANJI RODOVI POHVALITI S TEM, DA VIDIJO DLJE IN BOLJE V BODOČNOST, NAJ SE ZAVEDAJO, DA STOJE NA RAMENIH SVOJIH PREDNIKOV. Naša svoboda pa je zgrajena na rekah krvi in gorah kosti, kot je dejal Tito. Obnje se bo spotaknil vsakdo, ki bi rad rušil to kar smo mi zgradili.

Mi, Slovenci, pa se že enkrat otrešimo zaverovanosti v zahodno Evropo in njen mit. Izgubimo vendar že enkrat svoj manjvrednostni, malomeščanski kompleks. Evropa postaja enotna, ne sramujmo se Balkana. Kajti, tudi Balkan ni več tisti, s čimer so barantale velike sile. Na Balkanu je beseda »svoboda« pomenila več kot kjerkoli v Evropi, bodisi takrat ko so svet strahovali Turki, ali ko so nemški tanki stali pred Moskvo in so nemški škornji gazili po Parizu. Če se do danes ljudje premalo naučili iz zgodovine, so krivi tisti, ki so zgodovino prikrivali ali izkrivljali. Poglejmo v zgodovino in skozi njo v prihodnost. In verujemo, da je tudi naša. Človeštvu smo dali svoj doprinos. Nič nas naj ne bo sram. Raje bodimo ponosni. Slovenci smo tudi kot Jugoslovani lahko Evropejci.

Komunist, januar 1970

siti in lačni slovinci

(Nadaljevanje z 8. strani)

dati zaključke v nekaj besedah. Vendar mislim, da je prvo, kar je treba poudariti, da se dosežejo v naši nacionalni skupnosti pogoji, za aktiviranje proizvodnih faktorjev v vseh delih našega ozemlja. Aktivirati pa se morajo po kriterijih rentabilnosti in donosnosti. Pogoje za večjo gospodarsko aktivnost moramo nasloniti predvsem na svoje lastne sile, s tem, da moramo vedeti kam bomo vložili znanje, kam se usmerili, kje koncentrirali naše sile, katerih nosilnih stebrov se posluževali itd.

Istočasno pa verjetno ne bomo mogli mimo tega, da ne bi izvršili določene prerazporeditve sredstev, to se pravi stimulirano pretakanje kapitala iz tistih področij, ki zaradi položaja na trgu, monopolizma in drugih splošnih pogojev ustvarjajo

višjo akumulacijo, v manj razvita območja. Razumljivo, da moramo zopet imeti pred očmi, da preveč progresivno zajemanje tako osebnih dohodkov kot akumulacije v takih dejavnostih ne sme povzročati, da bi prišlo do pasivizacije oz. do manjše poslovnosti itd. To bi pomenilo konec koncev škodo v celotnem slovenskem gospodarstvu in seveda tudi nam.

Kot drugo je treba zagotoviti tudi opremljenost regionalnih središč s prosvetnimi, kulturnimi in drugimi funkcijami, ki bodo zagotavljale pokrivanje potreb gravitacijskega območja, katerega ta središča, ti centri morajo oskrbovati. Istočasno pa je treba zlasti na tem območju omogočiti enake možnosti za izobraževanje ljudi in s tem doseči večji priliv kadrov na to območje. Kot naslednje se mi zdi izredno pomembno to, da dosežemo ugodnejše prometne zveze, kajti le na ta način bomo dosegli večje aktiviranje teh pokrajin oz.

teh krajev v korist slovenskega nacionalnega gospodarstva. Mislim, da mi ne preostane drugega glede na čas kot da končam; zavedam pa se, da bo ta proces izvajanja regionalne politike na takih osnovah, kot smo danes slišali oz. o katerih sem danes govoril zelo težaven, delno zaradi tega, ker smo dolgoročno vezani na razne obveznosti.

V Sloveniji imamo nekaj neuralgičnih točk, kjer bo treba precejšnjih sredstev, razumljivo pa tudi regionalna politika zahteva določena sredstva, vprašanje pa je, v kakšni meri jih bomo lahko v tem času krili. Nujno je po mojem mnenju, da se s tem začne in da se pravzaprav ta začarani krog prebije in da se začno odpravljati taka nesorazmerja, o katerih smo danes govorili.

okovje pedagoške gimnazije

Pred petimi leti, ko so v Mariboru ukinili učiteljske, je bila v isti stavbi ustanovljena gimnazija pedagoške smeri. Njen namen je bil nadaljevati tradicijo učiteljskega — usposabljanja mlade ljudi za pedagoški poklic. Z velikim optimizmom so se prve generacije vpisale na zavod v prepričanju, da bodo v štirih letih vsaj delno spoznali poklic učitelja. Pokazalo se je, da je bil naziv zavoda napačno zamišljen, da je postal samo blesteča vaba za dijake, ki so prav kmalu spoznali, da ima ta šola malo skupnega s pedagoško usmerjenostjo.

Okovje petih let je sicer kratko, vendar dovolj dolgo, da se pokažejo napake in kvalitete nekega zavoda še posebno pa takega, kot je gimnazija pedagoške smeri, ki bi naj, po naslovu sodeč, vzgajala in pripravljala dijake za študij na pedagoški akademiji. Osnovni naziv šole je še vedno gimnazija; torej jo lahko primerjamo z obema gimnazijama v Mariboru. In kaj opazimo? Veliko razliko, ki se kaže v strukturi dijakov, v učnih uspehih, v zasedenosti profesorskih mest, o aktivnosti dijakov...

Dejavnost in kvaliteta nekega zavoda je nedvomno odvisna od strukture dijakov. Ni vseeno, ali prihajajo ti z dežele ali iz mesta, ali so to otroci izobražencev ali delavcev. Razlike so, morajo biti, kajti psihološko je utemeljeno, da okolje, v katerem človek živi, vpliva na oblikovanje njegove osebnosti. Zato si upam trditi, da na pedagoški gimnaziji ni prave strukture. Večina dijakov izhaja iz delavskih družin, mnogi so vozači, mnogi stanujejo v Mariboru pri privatnikih ali v internatu, in so tako prepuščeni sami sebi in vrvežu mestnega življenja. Mislim, da mi ni treba posebej poudarjati, da je ravnotežje v strukturi dijakov na obeh gimnazijah več ali manj izenačeno in da je tam proces izobraževanja in vzgajanja lažji.

Učni uspeh dijakov na pedagoški gimnaziji ni ravno zavirljiv. S tem ne mislim trditi, da so otroci, ki izhajajo iz delavskih družin slabi dijaki in da so manj inteligentni kot ostali. Nasprotno, nekateri med njimi so bolj marljivi in prizadevni kot mestni otroci intelektualcev. Bistvo je v tem, da se na to šolo vpišejo učenci, ki so s slabim uspehom končali osemletno šolanje in mislijo, da je za pedagoški poklic pač vseeno, kakšne so kvalitete učitelja. Ne bom dalje vrtala v strukturo dijakov na pedagoški gimnaziji, čeprav bi na osnovi tega proučevanja lahko prišli do zanimivih spoznanj. V Mariboru imamo torej dve šoli s podobnim nazivom: gimnazijo pedagoške smeri in pedagoško akademijo. Potem bi lahko sklepali, da sta kot srednja in višja šola harmonično povezani in da je glede vzgoje učiteljev pri nas sijajno urejeno, saj bi naj na pedagoško akademijo prihajali dijaki, ki so že seznanjeni s pedagoškimi predmeti. Poglejmo kakšno sliko nam nudi pedagoška akademija! Iz podatkov je razvidno, da je ena tistih visokošolskih zavodov v Mariboru, kamor se vsako leto vpiše največ dijakov s slabim učnim uspehom. Od kod prihajajo ti dijaki? Z gimnazije pedagoške smeri. Vsaj večina. Večina tistih, ki so jim vrata na ostale višje šole in univerzo ostala zaprta. Torej postane oziroma je že, tista stara stavba v Mladinski ulici zbirališče najslabših dijakov in pozneje študentov. Tu naj profesorji v dveh letih kot na tekočem traku vzgojijo učitelje z vsemi kvalitetami, ki jih ta poklic zahteva. Na osnovi tega nikakor ne moremo reči pohvalne besede o gimnaziji pedagoške

smeri, čeprav lahko iščemo tiste argumente, ki vplivajo na takšno stanje. Če bi se čutila aktivnost dijakov pedagoške gimnazije, potem bi se morala obvezno potencirati aktivnost študentov pedagoške akademije, tako pa postaja vse bolj tarča neutemeljnih kritik in razmišljanj o slabosti te šole.

S tem ne mislim povzdigniti v nebo obeh gimnazij, ne profesorjev in dijakov teh šol. Želim povedati le to, da bi morali profesorji in dijaki pedagoške gimnazije z aktivnostjo pokazati, da živijo in delajo, da res vzgajajo bodoči pedagoški kader.

M. H.

odgovor prve gimnazije

Oglašamo se vam z namenom, da ne bi mariborski srednješolci dobili o Prvi gimnaziji napačnega mnenja, kakršno podaja v Katedri anonimna srednješolka. Odgovor smo poslali zato, ker se čutimo prizadete. Nismo prizadeti zaradi tega, kar je bilo v Katedri napisano, temveč zaradi načina, kako je bil sestavek napisan. Zelo se čudimo, kako lahko Darja besede, ki jih pobere na cesti, takoj nese v uredništvo lista. Zaradi tega smo jezni na Darjo, veseli pa, da je Katedra objavila ta sestavek, saj bi bili Darja in bralci Katedre sicer še naprej v zmoti. Zato bi vas v tem kratkem sestavku, v katerem vam nikakor ne moremo popisati vseh naših dejavnosti, seznanili z resničnim stanjem pri nas.

Kakor do sedaj, je tudi letos v ospredju delovanja marksističnega krožka, ki je organiziral nekaj kvalitetnih predavanj in se trenutno študijsko ukvarja s problematiko samoupravljanja v srednjih šolah. Prav tako pa ni zamrlo kulturno delovanje, saj poznajo organizacijske sposobnosti literarne sekcije in njenih članov ne le na gimnaziji sami, temveč tudi v širšem krogu srednješolcev. Spomnite se samo na izredno uspelo prireditve PUPS, katere organizatorji smo bili dijaki Prve gimnazije, ki je tudi imela večino nastopajočih. Pripravljamo tudi že nov literarni večer. Ker se zanimamo za naše glasilo, bi o tem povedali: snov za novo Mlado misel je že zbrana in urejena, sedaj potekajo le še razgovori o natisu. Da se odvija na šoli živahno kulturno delovanje, je razvidno tudi iz tekmovanja za Prešernovo nagrado, v katerem šola z lastnimi sredstvi nagrajuje najboljša literarna, likovna in glasbena dela učencev. Med drugim smo ohranili tradicijo kulturnega sodelovanja z JLA in smo ga še poglobili in razširili tudi na druga področja, kot so medsebojna obiskovanja, razstave, spoznavanje orožja idr. V stalnem stiku smo z občinsko konferenco ZMS, njihovi sodelavci redno predavajo v naših krožkih. To so nekatere dejavnosti, s katerimi se dijaki Prve gimnazije resno in z veseljem ukvarjamo. Zato vabimo vse, ki se na kakršenkoli način zanimajo za naše delo, za aktivnost dijakov Prve gimnazije, da nas obiščejo, in lahko ste prepričani, da boste pri nas vedno dobrodošli. Draga Darja, to velja tudi zate, saj smo prepričani, da se ta tvoj sestavek ne bi bil pojavil v Katedri, ko bi nas bila predhodno obiskala.

Aktiv ZMS na Prvi gimnaziji v Mariboru

odgovor na sestavek o prvi gimnaziji, ki je bil objavljen v katedri 7. II. 1970

V navedenem članku dijakinja Darja navaja besede svojih kolegov s katerimi se je pogovarjala o stanju na prvi gimnaziji v Mariboru. Naj dovolim, da ji kot predsednica enega izmed razredov odgovorim:

Res je, da je mnogo predsednikov dobrih dijakov, ki se boje za svoje ocene. Vendar bi Darji rada povedala tole:

Kaj bi ona napravila, če bi bila na mojem mestu??

Že večkrat sem sama skušala rešiti spor med dijaki in profesorji, pa sem si »polomila prste«. Vem, da bi bilo lepo, ko bi se lahko trezno in prijateljsko pomenili s profesorji o naših problemih. Toda tega pri nas ni mogoče. Zatorej le vsak skrbi zase in za svoje ocene, zatorej tudi ni več takšne aktivnosti, kot je bila. Darja navaja (citiram): Dogaja se včasih, da res dobi kakšen profesor takega dijaka na piko, a če bi bili enotni, bi se to uredilo.

Da. Če bi bili enotni. Toda mi nismo in kot izgleda, tudi kmalu ne bomo.

V opombi uredništva je tudi napisano, da naj dijaki navedejo predloge za izboljšanje tega nemogočega stanja. Sama pravim takole:

Ni takšno dogajanje samo na naši srednji šoli. Kot sem izvedela, je tako tudi na mnogih ostalih srednjih šolah... Predlagam, da bi našo šolo obiskala tudi kakšna delegacija (ZMS) in razrešila ta problem. Sama pa ne vem druge rešitve, kajti skozi zid z glavo ne gre. Maja

kaj je rekel f.

Bilo je neke popolnoma navadne nedelje, ko sem sedel v bifeju v restavraciji Center, ki ga imenujejo tudi čakalnica. Prisedel sem bil k nekemu mladincu kakih sedemnajst let, dolgolasemu in nekoliko vinjenemu. Po kratkem uvodnem pogovoru predstavljanja in preiskovanja je izlil iz droba curek tegob, moja ušesa so prestregla slapove hudih obtožb naše družbe. In vino veritas. V vinu je resnica.

Vse poti ne vodijo v Rim

Vse te stvari bi bile neznane zame in za marsikoga drugega, če bi mojega soseda alkohol ne pripravil do odkritega govorjenja. Bojimo se, in alkohol nam edini da moč!

Predstavil se mi je, a jaz ga bom imenoval le F. Ne zaradi strahu, zaradi tega, ker je še mnogo takih primerov v naši državi. In ker tega ne pišem v F-jevem interesu.

F. je bil star pet let, ko mu je umrl oče, ki je bil edini pravi komunist, kar jih je F. kdajkoli poznal. Oče je bil med vojno vsa 4 leta aktiven, po njej pa mojster in predsednik KP v enem izmed mariborskih podjetij. Rusi, ki jim je med NOB naredil nekaj aktivističnih uslug, so mu po vojni ponudili zastoj študij v Ljubljani, obenem pa bi njega in njegovo družino oskrbovali z denarjem in hrano. Vendar oče tega ni sprejel, namesto sebe je poslal študirat nekega mladega kmeta, kajti »foter ni hotel it', ker so se borili za mlade, da bodo mladi šli!« je rekel F. In ta kmet je postal direktor, in je F.-jevemu očetu ponudil skupno gradnjo hiše-dvojčka. Oče tudi tega ni sprejel. Po njegovem mnenju je namreč že lastna hiša znamenje kapitalizma.

In oče je sedaj mrtev, že dvanajst let, in F. ne more študirati, kajti že tako se z materjo težko preživljata. Kajti pokojnina po očetu, medvojnemu in povojnemu aktivistu, komunistu po zahtevah Marksa in Lenina, po človeku in Komunistu, ta pokojnina znaša 700 N din. Sedemsto novih dinarjev je plačilo za idealizem, za kate-rega je živel oče, živi mati in sin. Zato se ne (Nadaljevanje na naslednji strani)

srednješolska STRAN

(Nadaljevanje s prejšnje strani)

moremo čuditi, če slišimo takšne izjave:

— Komunistem bi bil še in še dober, ko bi bil enakopraven. Pa ni. Če je kje, je v Kitajski, ne v SSSR in ne v Jugoslaviji.

— Na Švedskem dobiš za vsako delo plačo, ki si jo zaslužiš. Kaj pa pri nas?

— Ja, vi ne veste, kaj se pravi živeti od sedemdeset jurjev na mesec v Jugoslaviji, dva!

Naslonil se je na mizo in pričel jokati. In vino veritas. Obrnil sem se in šel. Saj tako vendar vsi delamo?!

Zarko Golob

obiskali smo ... gimnazijo tabor

Na šoli pripravljajo spremembe načina dela mladinske organizacije. Na predlog dijaka Turka so formulirali poseben odbor, ki bo poleg vodstva MO imel nalogo sprejemati stališča o važnih dijaških vprašanjih. Mladinsko vodstvo želi najti nove oblike dela, s katerimi bi pritegnili v delo mladinske organizacije več dijakov. V praksi se je namreč pokazalo, da se do sedaj dijaki malo zanimajo za delo mladinske organizacije.

Na šoli smo zvedeli tudi za zanimiv predlog članov strelskega krožka o organizaciji srednješolskega tekmovanja z zračno puško. Organiziralo bi naj to tekmovanje predsedstvo OK ZM Maribor.

vest, mladi novinarji, predavanje

Ob koncu preteklega meseca je bilo predavanje za člane kluba mladih novinarjev, ki je bil ustanovljen v začetku tega leta pri občinski konfe-

renci ZM Maribor. Predaval je komentator mariborskega dnevnika Večer Mirko Čepič. Govoril je o pomenu in vlogi novinarstva sedaj in o novinarstvu nasploh, analiziral pa je tudi najnovejšo in zelo zahtevno novinarsko pisanje: vest.

Začuda je bilo na tem predavanju, ki je potekalo v obliki živahnega pogovora le deset mladih novinarjev. Kje pa so ostali? Saj, če se spomnimo nazaj, jih je bilo na ustanovnem sestanku več kot dvajset, sedaj pa... Ali mislijo, da so prešli, da bi v obliki pogovora slišali kaj več o vesti, katero mnogi postavljajo na najnižjo stopničko v novinarskem pisanju, v resnici pa spada mnogo višje. Vprašujem se, pa ne samo jaz, kje so bili ostali mladi novinarji, ki so izostali neupravičeno. Ali so za to preučeni in jim je nepotrebno vsakršno govoričenje o vesti? Toda pustimo to. Kar je, je.

Počakajmo na naslednje predavanje in če bo udeležba še takrat tako slaba potem... Potem ni pri mladih novinarjih toliko zainteresiranosti, da bi dobili nekaj osnov iz novinarstva, kot so to pokazali na ustanovnem sestanku, potemtakem je Mariboru ta klub odveč, potemtakem mladi novinarji vse vedo? B. Š.

Teorija in praksa bodočih avtomehanicov

Mnogo dijakov na avtomehanski šoli v Mariboru se mi je pritožilo, da se njihovo praktično delo v delavnicah privatnih lastnikov avtoservisov nikakor ne sklada s teoretičnimi določbami. Privatniki jih namreč zadržujejo preko določenih sedmih ali osmih ur dela, in to brez dodatne nagrade. Pri avtomehanskih šolah traja teoretični

pouk sicer samo štiri mesece, a vsak dijak mora pripraviti delavniške dnevnike. Dogaja pa se celo, da mojster privatnik ne daje določenih dopustov, ali jih vsaj precej skrajša, v več primerih pa vajence zadrži tudi ob nedeljah.

Povprašali se boste, zakaj se vajenci ne upro takšnemu početju ali se vsaj pritožijo. Včasih se kateri res opogumi, a pritoži se le bližnjim sorodnikom in znancom, tako da za te stvari ne zvejo v širši javnosti. Privatniki imajo velik pritisk na vajence, in v njihovi navzočnosti prekličejo vajenci svoje izjave. Zanikajo tudi, da jim mojster ne izplačuje redno njihovih mesečnih nagrad. Mnogo preveč je namreč kandidatov za vajence v avtomehanskih delavnicah, a mnogo premalo prostih mest.

Zaradi vsega tega sem zaprosil za razgovor pri tovarišu ravnatelju ASM, tovarišu Oskarju Bizjaku. Ta je moje in izjave vajencev potrdil. Na šoli imajo v učnem programu tudi ure, v katerih poučujejo in razlagajo učencem njihove pravice. Sicer so podeželski fantje plašni, vendar včasih svojemu profesorju zaupajo krivice, ki se jim gode. Preko tega so na ASM seznanjeni z vsemi nepravilnostmi in celo sumijo, kdo so takšni mojstri. Vendar pa so nemočni, tako kot Zavod za šolstvo in občina mesta Maribora.

Kar se tiče mojstrov privatnikov imajo na ASM največ skrbi s tistimi, kjer vajencev ne obveste, kdaj se jim prične teoretični pouk. Tako imajo vajenca za leto več v svojih rokah, kajti fant lahko vstopi v šolo šele naslednje leto. Večkrat namreč uporabljajo vajence tudi za gradnjo lastnih hiš, delavnic in tudi pri gospodinjstvem delu. Ta problem bi se, po moje, dal rešiti le tako, da bi skupščina poostrila zakone o praktičnem delu in nadzorovala njihovo izvajanje, tako da privatniki ne bi mogli lesti skozi luknje v zakonikih. ASM je nastavila svetovalca za praktični pouk, ki pa ne bo mogel obstoječega stanja mnogo spremeniti.

Upam, da bo ta članek vsaj malo prizadel glavne krivce in vzbudil prizadete k borbi za pravice.

Značilnosti visokega šolstva v ZDA

V petek, 13. februarja, je bilo v prostorih višje agronomske šole v obliki razgovora z mariborskimi visokoškolskimi profesorji in drugimi znanstvenimi sodelavci predavanje, v katerem je član Izvršnega sveta SR Slovenije dr. Ernest Petrič nanizal svoje vtise s sedem tedenskega študijskega bivanja v Združenih državah Amerike. Predavanja, ki ga je pripravilo društvo visokoškolskih profesorjev in drugih znanstvenih sodelavcev SR Slovenije — pododbor Maribor, so se udeležili številni profesorji mariborskih visokih in višjih šol.

Uvodoma je dr. Petrič poudaril, da pozornost, ki jo ZDA posvečajo izobraževanju, zavzema vedno večje razsežnosti. Petdeset odstotkov mladine v starosti med 20 in 24 letom študira na visokih ali višjih šolah. Statistike bodočnosti narekujejo zahteve, da bodo čez nekaj let potrebovali za vedno bolj razvijajočo se industrijo že 60 odstotkov ljudi s srednjo tehniško izobrazbo in 40 odstotkov z visoko šolsko izobrazbo. Sedanja pota izobraževanja v Združenih državah ne vodijo v vsakodnevno učenje ampak prehaja iniciativa izobraževanja v znanstveno raziskovalno delo. Posledice te ekspanzije izobraževanja so najbolj vidne na vedno večji produktivnosti in velikem tehničnem in ekonomskem napredku Združenih držav. Velik razmah je v zadnjih letih doživela tudi gradnja šol, saj, je dejal dr. Petrič, poprečno vsak teden izročijo svojemu namenu eno visoko šolo. Nemajhna pozornost je namenjena splošni izobrazbi ljudskih množic. Skozi ameriške dvanajstletne osnovne šole »pridejo« vsi učenci, čeprav je nivo izobrazbe nekoliko nižji od izobrazbe, ki jo posreduje učencem naša osnovna šola. Pri nas pa izdela popolno osemletno osnovno šolo samo 60 odstotkov učencev. V Združenih državah, je poudaril dr. Ernest Petrič, je izredna povezanost izobraževalnih institucij z gospodarstvom. Vsak visokoškolski ali višješolski profesor sodeluje v kakšnem raziskovalnem laboratoriju tovarne, kjer se vedno izpopolnjuje in sprejema novitete s svojega interesnega področja.

B. ČERIN

V INGENEERINGU IN POSAMEZNO PROJEKTIRANJE IN MONTIRANJE: CENTRALNO KURJAVO, KOTLOVNICE, VENTILACIJSKE IN KLIMATSKE NAPRAVE, VODOVOD IN SANITARIE, ELEKTROINSTALACIJE, TELEFONSKE NAPRAVE, TRAFI POSTAJE, STRELOVODE, AVTOMATIČNO

INDUSTRIJSKO MONTAŽNO PODJETJE LJUBLJANA

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE KONSTRUKTOR MARIBOR - SERNČEVA UL. 8

Izvajamo doma in v tujini vse vrste gradbenih del.

Gradimo za trg in prevzemamo inženiring. V sklopu so še kovinski obrat, mizarski obrat, obrat betonskih elementov in projektivno-tehnološki biro.

V tujini imamo lastna podjetja v

Avstriji Rationellbau Gesellschaft, Wien,

Nemčiji Konstruktorbau, München,

Franciji Société Insulaier de Construction, Ajaccio.

Tovarna dušika Ruše

PROIZVAJA:

KALCIJEV KARBID
Standardne kakovosti

FEROZLITINE
Ferokrom suraffin
Ferokrom carburé
Silikokrom
Ferosilicij

ABRAZIVI
Normalni elektrokorund
Plemeniti elektrokorund — beli
Plemeniti elektrokorund — rožnati
Silicijev karbid

VISOKOOGNJEOPORNI MATERIALI
Taljeni magnezijev oksid

MESANA GNOJILA
NPK in PK granularna gnojila
Mikrofos — fosforne gnojila

SPECIALNA GNOJILA IN ZASČITNA SREDSTVA
Cvetal — tekoče gnojilo
Special — gnojilo za vrtničarje
Zaščitna sredstva za varstvo okrasnih rastlin

TEHNIČNI PLINI
Kisik
Dušik
Acetilen — dissous-plin
Ventilji za tehnične pline

STRANSKI PRODUKTI
Nizkoprocenčni ferosilicij
Grafit
Kromova žilindra
Zgano apno

TOVARNA DUŠIKA RUSE
TELEFON: 33 112 YU DUSIK
BRZOJAV: AZOT MARIBOR
TELEFON: 76 108

Skrozi p e r i skop

Krščanski reviji za krščanstvo in kulturo 2000 želimo pri nadaljnjem izhajanju čimveč podpornih »naročnin« in s tem tudi čimbolj »občasno« izhajanje. Najbolje bi bilo, ko bi denar, ki ga porabi ta »revija« uporabili za priprošnje finančnemu svétniku SR Slovenije, zato da bi Katedra dobila sredstva za sanacijo izgube.

Lepo je v naši domovini biti mlad, če si podhranjen.

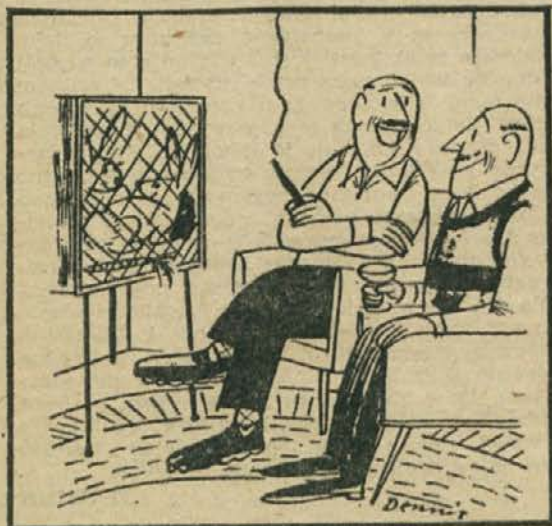
Studentje prinesite podatke od zdravnika, da ste podhranjeni in boste dobili brezplačni menu v samopostrežni restavraciji.

Poslanec Cene Matičič je znova zahteval naj bi objavili lestvico tisoč občanov, ki so v davčnih prijavah navedli najvišje osebne dohodke. Zanimivo je, da je izvršni svet navedel sedaj popolnoma druge argumente, kot pri prvem odklonilnem stališču. Upamo, da se bo zvezni predpis, po katerem so osebni dohodki uradna tajnost, spremenil.

»Gospodarski čudež«: Ekonomska politika piše: Za Ljubljano je značilna tudi »selitev« zaposlenih iz nižjih dohodkovnih skupin v višje. Še lani marca je okrog 45 odstotkov vseh zaposlenih imelo do 1000 dinarjev mesečnih osebnih dohodkov, 29,7 odst. od 1000 do 1400 in 25,3 odst. nad 1400 dinarjev. Že lani v septembru pa se je število delavcev z dohodki do 1000 dinarjev zmanjšalo na 38 odstotkov, število tistih z dohodki od 1000 do 1400 dinarjev se je povečalo na 32 odstotkov, število tistih z dohodki nad 1400 dinarjev pa na 31,3 odstotka!

Le od kod jemljejo? (Zanimivo bi bilo izvedeti enake podatke za Maribor.)

— To je po mojem mišljenju boljše od televizije

Pred dnevi so se v Ljubljani sestali predstavniki beograjskih, zagrebških, ljubljanskih in mariborskih študentov. Ta sestanek so priredili v okviru priprav na deveto konferenco ZSJ. Poleg zanimivih, tudi vsebinsko povsem različnih razprav, smo lahko zasledili tudi jasno postavljen in argumentiran predlog, da bi ustanovili nekakšen biro, »institut«, forum, ki bi ga naj sestavljali strokovnjaki, ki so se v študentskih letih ukvarjali s študentskimi vprašanji. To naj bi pripomoglo k večji ažurnosti in spretnosti pri reševanju sprotnih problemov. Kaj je misleca privedlo na to idejo (zagotovljena prihodnost, želja po institucionalizaciji, duševna depresija), tega ne vemo. Pa vendarle upamo, da nam ne bo uspelo ustvariti še »n«, za akcijo nesposoben, organ.

BLODNJAK V ZALIVU

Moto: Prva sreča, ne roditi se!
(Sofokles)

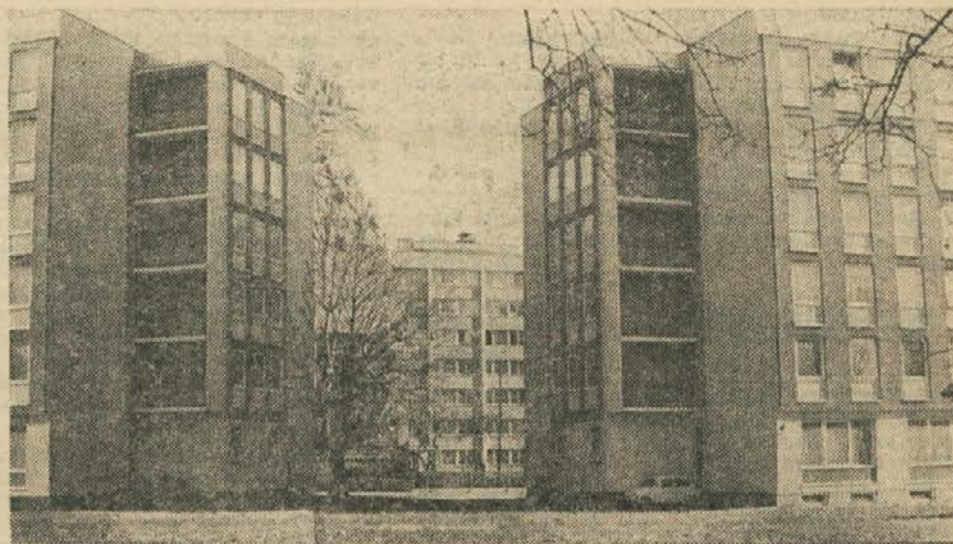
Druga sreča, prebirati Sofokleja in vedeti, da to ni bil zaverovan Slovenec v slovensko slovenstvo, temveč Stari Grk.
(V. A. Gajšek)

V zalivu nič več ni miru in vse poteka kot na psu: Narobe svet je pravi svet v zanosno, slepo trmo ujet. A Odiseji v zalivu ne vidijo morja: ob Rinki mislijo, da so že ob izlivu slovensko-evropskega gorja. V zalivu spet je avantgarda, (le kaj, če to ni bela garda?), ki trmasto vsem zatrjuje (in nacionalnost v zvezde kuje): v Sloveniji Slovencev ni, tam, — tu ne — so politiki. Pa ni tako: kdor hoče biti izgnan iz družbe, — ne iz raja, ta cinično prezira vse, kar leta, plava, leze, gre. Kje je prištevnost, kje blodnjak? Pošteno nam povej, rojak! Položi dlan na srčno stran!

Plod enega zadnjih sestankov duhovnikov, ki v Mariboru opravljajo dušnopastirsko poslanstvo, je bil, da zaradi potreb, ki so na tem področju izredno nujne, ustanovijo PASTORALNO OBMOČJE MARIBOR MESTO. Kmalu bo sestavljen tudi statut in glej, delo bo zaživelo. Učinek novih prijemov bo zagotovo razveseljiv. Se že veselimo!

Že od lanskega poletja je mogoče v glasbenem programu radia Maribor opaziti vedno več aktualnosti. Tega si želimo tudi v bodoče.

Nov študentski dom — absolventje pozor, ko boste izgubili aprila študentski status se poleg ostalih študentov preselite vanj
Foto: B. Cerin

Mariborčani! Obeta se vam nova pridobitev, s katero vas bo oskrbela vesoljna cerkev. Beremo Družino 8. 2. 1970: »... Povrh tega je našlo na Tezmem novi dom mnogo priseljencev, zaposlenih v mariborski tekstilni industriji in drugod. Mnogi so se vsaj za silo vključili v župnijsko življenje pri D. M. v Brezju ali v stolnici, kamor se morajo voziti z avtobusi.

Zaradi teh in podobnih problemov bo treba zgraditi novo cerkev. Odkod denarna sredstva? Zaupamo v božjo previdnost in priprošnje sv. Jožefa kakor tudi sv. Cirila in Metoda. Nekaj so že prispevale nekatere župnije. Nekaj so prinesli razni dobrotniki. Da pa bomo mogli z gradnjo začeti,

kakor je v načrtu, bomo morali prositi še za posojilo.«
Dragi verniki! Goreče morate moliti, da se vam bo želja izpolnila. Vidite, da tudi župnijski urad Sv. Cirila in Metoda ne zaupa popolnoma v božjo previdnost in sv. Jožefa, sv. Cirila in Metoda!

v petek je višja tehniška šola praznovala deseto obletnico obstoja. Kljub pomembnosti tega jubileja v naše uredništvo ni prispelo nobeno vabilo, čeprav je v obliki dotacije višja tehniška šola že deseto leto prispeva veliko sredstev za Katedro. Kljub temu prirsrečne čestitke.

